

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
ŽUPANIJA
ZAPADNOHERCEGOVAČKA
VLADA

Broj: 01-203-2/26

Široki Brijeg 05. ožujka 2026. godina

Bosna i Hercegovina
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA
SKUPŠTINA
ŠIROKI BRIJEG

Primjeno:	10.03.2026		
Org. jed.	Broj	Priloga	Vrijednost
01	01-9	209	26

**SKUPŠTINA ŽUPANIJE
ZAPADNOHERCEGOVAČKE**
n/r predsjednika Ivana Jelčića

PREDMET: *Prijedlog Odluke o usvajanju Strategije razvoja civilnog društva Županije Zapadnohercegovačke za razdoblje 2025.-2030. godine, dostavlja se*

Sukladno članku 149. Poslovnika Skupštine Županije Zapadnohercegovačke („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, br. 10/03) u prilogu Vam dostavljamo tekst Prijedloga Odluke o usvajanju Strategije razvoja civilnog društva Županije Zapadnohercegovačke za razdoblje 2025.-2030. godine, koji je utvrdila Vlada Županije Zapadnohercegovačke na 91. sjednici, održanoj 05. ožujka 2026. godine, te predlažemo da se rasprava o Prijedlogu Odluke obavi na sljedećoj sjednici Skupštine Županije Zapadnohercegovačke.

S poštovanjem,

**Predsjednik
Predrag Čović**



Na temelju članka 19. stavka (4) Zakona o Vladi Županiji Zapadnohercegovačke („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“ broj: 15/21), Vlada Županije Zapadnohercegovačke na 91. sjednici održanoj dana 05. ožujka 2026. godine, donosi:

ZAKLJUČAK

Članak 1.

Utvrđuje se tekst Prijedloga Odluke o usvajanju Strategije razvoja civilnog društva Županije Zapadnohercegovačke za razdoblje 2025.-2030. godine, te se isti dostavlja Skupštini Županije Zapadnohercegovačke.

Članak 2.

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA
- VLADA -
Broj:01-203-1/26-91
Široki Brijeg, 05. ožujka 2026. godine





Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA
URED VLADE ZA EUROPSKE INTEGRACIJE

FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA

Datum: 20. 02. 2026.			
Opis:	Broj:		
	01-	203/26	

Broj: 15-218-88/24
Široki Brijeg, 18. veljače 2026. godine

VLADA ŽZH

PREDMET: Prijedlog Odluke o usvajanju Strategije razvoja civilnog društva Županije Zapadnohercegovačke za razdoblje 2025.-2030. godine, *dostavlja se*

Poštovani,

U pravitku ovog akta dostavljamo Vam prijedlog Odluke o usvajanju Strategije razvoja civilnog društva Županije Zapadnohercegovačke za razdoblje 2025.-2030. godine.

Uz prijedlog Odluke dostavljamo i mišljenja Ministarstva financija Županije Zapadnohercegovačke broj: 04-02-14-81/26 od 19. siječanj 2026. godine, Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije Županije Zapadnohercegovačke broj: 03-04-02-51-1/26 od 19. siječnja 2026. godine i Ureda za zakonodavstvo Vlade Županije Zapadnohercegovačke broj: 11-23-1/26 od 19. siječnja 2026. godine.

Ministarstvo financija nije imalo primjedbi na dostavljeni prijedlog Odluke, dok su primjedbe Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije Županije Zapadnohercegovačke i Ureda za zakonodavstvo Županije Zapadnohercegovačke ugrađene u prijedlog Odluke koji Vam dostavljamo.

S poštovanjem,

Dostaviti:

- Naslovu,
- Pismohrani.



Ravnatelj

Ivan Jarić

-PRIJEDLOG-

Na temelju članka 15. i članka 26. točka e) Ustava Županije Zapadnohercegovačke („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 1/96, 2/99, 14/00, 17/00, 1/03, 10/04 i 17/11) i članka 96. Poslovnika Skupštine Županije Zapadnohercegovačke („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 10/03), članka 19. stavak (5) Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 32/17)) te članka 18. stavak (2) Uredbe o izradi strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 74/19, 2/21), Skupština Županije Zapadnohercegovačke na ___ sjednici, održanoj dana _____ 2026. godine, donosi

O D L U K U
O USVAJANJU STRATEGIJE RAZVOJA CIVILNOG DRUŠTVA ŽUPANIJE
ZAPADNOHERCEGOVAČKE ZA RAZDOBLJE 2025.-2030. GODINE

Članak 1.

(Predmet)

Ovom Odlukom usvaja se Strategija razvoja civilnog društva Županije Zapadnohercegovačke za razdoblje 2025.-2030. godine (u daljnjem tekstu: Strategija razvoja civilnog društva).

Članak 2.

(Sastavni dio Odluke)

Strategija razvoja civilnog društva se nalazi u prilogu ove Odluke i čini njen sastavni dio.

Članak 3.

(Nositelji realizacije)

Za realizaciju ove Odluke zadužuju se institucije navedene u Strategiji razvoja civilnog društva.

Članak 4.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu narednog dana od dana objave u „Narodnim novinama Županije Zapadnohercegovačke“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA
-SKUPŠTINA-

Broj: _____
Široki Brijeg, _____

Predsjednik

Ivan Jelčić

OBRAZLOŽENJE

I. Pravni temelj

Pravni temelj za donošenje ove Odluke sadržan je u članku 26. točka e) Ustava Županije Zapadnohercegovačke („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 1/96, 2/99, 14/00, 17/00, 1/03, 10/04 i 17/11) i članka 96. Poslovnika Skupštine Županije Zapadnohercegovačke („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 10/03).

Također, pravni temelj za donošenje ove Odluke sadržan je u odredbi članka 18. stavak (2) Uredbe o izradi strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 74/19 i 2/21), kojom je propisano da strateške dokumente županije donosi Skupština Županije Zapadnohercegovačke na prijedlog Vlade Županije Zapadnohercegovačke sukladno članku 18. stavak (5) i članku 19. stavak (5) Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 32/17)

II. Razlozi za donošenje

Civilno društvo igra ključnu ulogu u razvoju demokratskih procesa, unapređenju društvenih vrijednosti i promoviranju aktivnog sudjelovanja građana u društvenim i političkim pitanjima. U tom kontekstu, donošenje Strategije razvoja civilnog društva Županije Zapadnohercegovačke za razdoblje 2025.-2030. godine (u daljnjem tekstu: Strategija razvoja civilnog društva) predstavlja nužan korak za sustavno jačanje i podršku organizacijama civilnog društva (u daljnjem tekstu: OCD) te za unapređenje njihovog djelovanja u Županiji Zapadnohercegovačkoj.

Strategija razvoja civilnog društva će osigurati okvir za poboljšanje suradnje između OCD-ova i institucija vlasti na lokalnoj i županijskoj razini. Time će se postići bolja koordinacija i učinkovitost u rješavanju zajedničkih problema i provođenju projekata od javnog interesa.

Razvijeno civilno društvo doprinosi jačanju društvenog kapitala i socijalne kohezije, što je ključno za stabilan i prosperitetan razvoj zajednice. Strategija razvoja civilnog društva će podržati inicijative koje promiču solidarnost, međusobno povjerenje i zajednički rad na rješavanju društvenih izazova.

Donošenjem Strategije razvoja civilnog društva, Županija Zapadnohercegovačka će se uskladiti sa europskim standardima i praksama u području razvoja civilnog društva. To će olakšati pristup EU fondovima i programima, te osigurati bolje integriranje u europske procese i mreže.

Strategija razvoja civilnog društva će pružiti okvir za sustavno rješavanje postojećih izazova s kojima se suočavaju OCD-ovi u Županiji Zapadnohercegovačkoj, uključujući nedostatak institucionalne podrške, ograničene financijske resurse, slabu koordinaciju i nedovoljnu integraciju u procese donošenja odluka.

Donošenje Odluke o izradi Strategije razvoja civilnog društva Županije Zapadnohercegovačke za razdoblje 2025.-2030. godine od strane Skupštine Županije Zapadnohercegovačke predstavlja ključni korak za unapređenje uvjeta rada i razvoja OCD-ova. Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije, kao nositelj ovog procesa, osigurat će koordinaciju i provedbu aktivnosti te će kroz participativan pristup uključiti sve relevantne dionike u provedbu Strategije razvoja civilnog društva, čime će se postići održiv i dugoročan razvoj civilnog društva u Županiji Zapadnohercegovačkoj.

III. Financijska sredstva

Nije potrebno osigurati dodatna finansijska sredstva u Proračunu Županije Zapadnohercegovačke.

OBRAZAC IZJAVA O FISKALNOJ PROCJENI

Obrazac IFP NE

A 1. Obradivač propisa					
Razjeli	KOD		NAZIV		
	12-020001		URED VLADE ŽUPANIJE ZAPADNOHERCEGOVAČKE ZA EUROPSKE INTEGRACIJE		
B 2. Osnovni podaci o predloženu propisu					
Vrsta propisakta	Zakon	NE	Odluka	NE	Strategija
Naziv propisakta	Uredba	NE	Drugi akti	NE	Drugi akti p aniranja
Strategija razvoja civilnog društva Županije Zapadnohercegovačke za razdoblje 2025. – 2030. godine					

C 3. Izjava o nepostojanju dodatnih fiskalnih efekata predloženog propisa

Za realizaciju ove Odluke nije potrebno osigurati dodatna financijska sredstva u Proračunu Županije Zapadnohercegovačke.

D 4. Pečati i potpis odgovornog lica obradivača, odnosno predlagača propisa

IVAN JURILU

Mjesto i datum

Široki Brijeg, 18. veljače 2026. godine





Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA
MINISTARSTVO FINACIJA

Broj: 04-02-14-81/26

Ljubuški, 19. siječanj 2026. godine

Primljeno:	5. 2. 2026.		
Org. jed.	Broj	Priloga	Vrijednost
15	- 218-15	/	24

URED VLADE ZA EUROPSKE
INTEGRACIJE
ŠIROKI BRIJEG

PREDMET: Veza Vaš akt broj: 15-218-82/24 od 12. siječnja 2026. godine;

Poštovani,

U svezi s Vašim aktom, broj i datum kao u Predmetu, uz koji ste nam dostavili Prijedlog Odluke o usvajanju Strategije razvoja civilnog društva Županije Zapadnohercegovačke za razdoblje 2025.-2030. godine, radi davanja mišljenja na istu, Ministarstvo financija Županije Zapadnohercegovačke nakon razmatranja gore navedenog akta, očituje se na sljedeći način:

Prema odredbi članka 46. stavak 1. točka c) Poslovnika o radu Vlade Županije Zapadnohercegovačke ("Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke" broj: 34/23), Ministarstvo financija Županije Zapadnohercegovačke daje mišljenje na nacрте i prijedloge zakona, odnosno drugih općih akata prije njihovog dostavljanja Vladi u pogledu financijskih sredstava potrebitih za njihovu provedbu.

Ministarstvo financija je mišljenja da se Prijedlog Odluke o usvajanju Strategije razvoja civilnog društva Županije Zapadnohercegovačke za razdoblje 2025.-2030. godine može uputiti u daljnju proceduru.

S poštovanjem,

DOSTAVITI:

1. Naslovu
2. Pismohrani

Obrađivač akta: Grgo Petrović





Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA
MINISTARSTVO PRAVOSUDA, UPRAVE I
DIGITALNE TRANSFORMACIJE

Broj: 03-04-02-51-1/26

Široki Brijeg, 19. siječnja 2026. godine

URED VLADE ŽZH
ZA EUROPSKE INTEGRACIJE
fra Didaka Buntića 14.
Široki Brijeg

PREDMET: Mišljenje, dostavlja se:

VEZA: Vaš akt broj: 15-218-81/24 od 12. siječnja 2026. godine

Na temelju članka 46. i 47. Poslovnika o radu Vlade Županije Zapadnohercegovačke ("Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke", broj: 34/23), nakon razmatranja prijedloga Odluke o usvajanju Strategije razvoja civilnog društva Županije Zapadnohercegovačke za razdoblje 2025.-2030. godine, Ministarstvo pravosuda, uprave i digitalne transformacije Županije Zapadnohercegovačke daje *sljedeće*:

MIŠLJENJE

Na prijedlog Odluke o usvajanju Strategije razvoja civilnog društva Županije Zapadnohercegovačke za razdoblje 2025.-2030. godine, obrađivača Ureda Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije, u dijelu koji se odnosi na odredbe o sankcijama i odredbe vezane za ustroj sustava županijskih tijela, ovo Ministarstvo nema primjedbi jer prijedlog Odluke ne sadrži iste.

Sukladno članku 5. stavak (1) Jedinostvenih pravila za izradu pravnih propisa u tijelima uprave u Županiji Zapadnohercegovačkoj ("Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke", broj: 12/11), preambula je dio propisa koji se nalazi na početku propisa, a sadrži informacije o pravnom temelju za usvajanje propisa, odnosno odredbe iz kojih proizlazi ovlast za njegovo donošenje.

Nime, obrađivač propisa se u preambuli prijedloga Odluke poziva između ostalog na članak 19. stavak (5) Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 32/17) i članak 18. stavak (2) Uredbe o izradi strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 74/19 i 2/21), kojima je propisano kako sektorske strategije županije donosi skupština županije na prijedlog Vlade županije.

S tim u vezi, predlažemo ispraviti pravni temelj prijedloga Odluke u dijelu u kojem se poziva na Zakon o Vladi Županije Zapadnohercegovačke ("Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke", broj: 15/21), te se umjesto na isti pozvati na članak 15. i članak 26. točka e) Ustava Županije Zapadnohercegovačke ("Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke", broj: 1/96, 2/99, 14/00, 17/00, 1/03, 10/04 i 17/11) i članak 96. Poslovnika Skupštine Županije Zapadnohercegovačke ("Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke", broj: 3/03), a kojima je propisana nadležnost Skupštine Županije Zapadnohercegovačke za donošenje istih.

Dostaviti:

- Uredu Vlade Županije Zapadnohercegovačke
za europske integracije.

- a/a.



MINISTAR
Vjekoslav Lasić, mag.iur.



Bosna i Hercegovina

Federacija Bosne i Hercegovine

ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA

URED ZA ZAKONODAVSTVO VLADE

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA
URED VLADE ŽUPANIJE ZAPADNOHERCEGOVAČKE
ZA EUROPSKE INTEGRACIJE
ŠIROKI BRIJEG

Dana: 20. 1. 2026.			
Broj	Priloga	Vrijednost	
15	218-84	/24	

Broj: 11-23-1/26

Široki Brijeg, 19. siječnja 2026. godine

**URED VLADE ŽUPANIJE ZAPADNOHERCEGOVAČKE
ZA EUROPSKE INTEGRACIJE**

Fra Didaka Buntića 14

88220 Široki Brijeg

**PREDMET: Mišljenje na prijedlog Odluke o usvajanju Strategije razvoja
civilnog društva Županije Zapadnohercegovačke za
razdoblje 2025. - 2030. godine, dostavlja se**

VEZA: Vaš akt broj: 15-218-81/24 od 12. siječnja 2026. godine

Na temelju članka 46. stavak (1) točka a) i članka 47. Poslovnika o radu Vlade Županije Zapadnohercegovačke („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 34/23) i članka 2. Uredbe o Uredu za zakonodavstvo Vlade Županije Zapadnohercegovačke („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 2/11), nakon razmatranja prijedloga Odluke o usvajanju Strategije razvoja civilnog društva Županije Zapadnohercegovačke za razdoblje 2025. - 2030. godine (u daljnjem tekstu: prijedlog Odluke), predlagatelja Ureda Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije, Ured za zakonodavstvo Vlade Županije Zapadnohercegovačke daje sljedeće

MIŠLJENJE

U preambuli prijedloga Odluke predlagatelj se poziva na članak 19. stavak (5) Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 32/17) kojim je propisano: „*Sektorske strategije županije donosi skupština županije na prijedlog vlade županije*“ i članak 18. stavak (2) Uredbe o izradi strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 74/19 i 2/21) kojim je propisano: „*Strateški dokumente županije donosi skupština županije na prijedlog vlade županije, sukladno članku 18. stavak (5) i članku 19. stavak (5) Zakona.*“

Uvidom u materijalne propise za donošenje ove Odluke navedene u preambuli prijedloga Odluke i u dijelu obrazloženja koje se odnosi na pravni temelj za donošenje predložene Odluke tj. Zakon o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 32/17) i Uredbu o izradi strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 74/19 i 2/21) mišljenja smo da je donošenje predmetne Odluke u nadležnosti Skupštine Županije Zapadnohercegovačke, pa s tim u vezi predlažemo pripremanje prijedloga Odluke za Skupštinu Županije Zapadnohercegovačke kao

donositelja propisa, a ne za Vladu Županije Zapadnohercegovačke kako je navedeno u ovom prijedlogu Odluke.

S tim u vezi, u pogledu sadržaja prijedloga Odluke pored izmjene u preambuli propisa o donositelju propisa potrebno je izvršiti i korekciju kod pozivanja na pravne propise u preambuli predložene Odluke na način da se pozivanje na članak 19. stavak (2) Zakona o Vladi Županije Zapadnohercegovačke („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 15/21) zamijeni pozivanjem na članak 26. točka e) Ustava Županije Zapadnohercegovačke („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 1/96, 2/99, 14/00, 17/00, 1/03, 10/04 i 17/11) i članak 96. Poslovnika Skupštine Županije Zapadnohercegovačke („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 10/03).

Nadalje, skrećemo pozornost predlagatelju propisa i na činjenicu da je potrebno ispod teksta sadržaja propisa, u završnom dijelu propisa, izvršiti korekciju u dijelu zaglavljaja te u potpisu preimenovati ime i prezime potpisnika akta.

Sugeriramo u članku 2. prijedloga Odluke izmijeniti naziv članka tako da glasi: (Sastavni dio Odluke).

Podredno, vezano za pripadajuću Strategiju razvoja civilnog društva Županije Zapadnohercegovačke za razdoblje 2025. - 2030. godine (u daljnjem tekstu: Strategija razvoja civilnog društva), a koja je sastavni dio prijedloga Odluke i zajedno s Odlukom se objavljuje u službenom glasilu Županije Zapadnohercegovačke, predlažemo sljedeće nomotehničke korekcije:

Obzirom kako su pojedini propisi izmijenjeni odnosno dopunjeni potrebno je u Strategiji razvoja civilnog društva, a u kojoj su navedeni zakonski propisi brojeve službenog glasila uskladiti s izmjenama koje su u međuvremenu nastupile.

U vezi s navedenim, sukladno članku 39. stavak (2) točka a) Jedinistvenih pravila za izradu pravnih propisa u tijelima uprave u Županiji Zapadnohercegovačkoj („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 12/11) (u daljnjem tekstu: Jedinistvena pravila) na 7. stranici Strategije razvoja civilnog društva potrebno je iza broja „2/25“ dodati interpunkcijski znak zarez (,) i brojeve službenog glasila „3/25 i 28/25“ u kojem su objavljene ispravka i posljednje izmjene Zakona o udrugama u Županiji Zapadnohercegovačkoj iz 2025. godine, a na 16. stranici Strategije razvoja civilnog društva potrebno je iza broja „30/20“ veznik „i“ zamijeniti interpunkcijskim znakom zarez (,), a iza broja „41/23“ dodati veznik „i“ i broj službenog glasila „12/25“ u kojem su objavljene posljednje izmjene i dopuna Zakona o proračunima u Županiji Zapadnohercegovačkoj iz 2025. godine.

Kod pozivanja na propise potrebno je ispravno navesti nazive propisa (primjerice: riječi „Zakon o udrugama i zakladama Federacije BiH“ zamijeniti riječima „Zakon o udrugama i fondacijama“, „Zakon o volontiranju FBiH“ zamijeniti riječima „Zakon o volontiranju“, Zakon o mladima FBiH“ zamijeniti riječima „Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine“, riječi „Zakon o porezu na dodanu vrijednost Bosne i Hercegovine“ zamijeniti riječima „Zakon o porezu na dodanu vrijednost“, itd.).

Predlažemo na 5. stranici Strategije razvoja civilnog društva kod pozivanja na Odluku o pristupanju izradi Strategije razvoja civilnog društva u Županiji Zapadnohercegovačkoj za

razdoblje 2025. - 2030. godine i na 10. stranici Strategije razvoja civilnog društva kođ pozivanja na Strategiju Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 2025. – 2029. godine , Strategiju socijalnog uključivanja Federacije Bosne i Hercegovine za razdoblje 2021. – 2027. godine i Strategiju razvoja lokalne samouprave navesti u zagradi pod navodnicima naziv, broj i godinu objave službenog glasila tijela uprave u kojem je objavljen propis na koji se poziva sa svim izmjenama i dopunama, a što je sukladno članku 39. stavak (2) točka a) Jedinstvenih pravila.

Na 7. stranici Strategije razvoja civilnog društva riječi „Službene novine F BiH“ zamijeniti riječima „Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ radi ispravnog pozivanja na naziv službenog glasila Federacije Bosne i Hercegovine sukladno članku 2. Zakona o službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 1/94).

Na 7., 9., 10., 16., 29. i 39. stranici Strategije razvoja civilnog društva predlažemo da se riječi „organizacije civilnog društva“ u različitim padežima zamjenu riječju „OCD“ u odgovarajućem padežu. Ovo navodimo iz razloga što je na 5. stranici Strategije razvoja civilnog društva izvršeno kraćenje riječi „Organizacije civilnog društva“ u kraticu „OCD“ sukladno članku 41. Jedinstvenih pravila, a koju kraticu predlažemo jedr.oobrazno koristiti kroz cijeli tekst.

Člankom 41. stavak (1) Jedinstvenih pravila propisano je, između ostaloga, da u slučaju kada se isti naziv ili izraz ponavlja u istom propisu, može se koristiti skraćeni naziv, odnosno izraz koji se navodi u zagradi poslije riječi „u daljnjem tekstu“ i interpunkcijskog znaka “dvotočka”.

Obzirom da iz teksta predložene Strategije razvoja civilnog društva koja je sastavni dio Odluke nije razvidno da je izvršeno skraćivanje naziva „Županija Zapadnohercegovačka“, „Bosna i Hercegovina“ i „Europska unija“ predlažemo da umjesto kratica „ŽZH“, „BiH“ i „EU“ u cijelom tekstu koristite pune nazive.

Uočavamo da se na 7. stranici Strategije razvoja civilnog društva, kod navođenja broja službenog glasila u kojem je objavljen federalni Zakon o udrugama i fondacijama, predlagatelj propisa poziva na broj „Službenih novina Federacije Bosne i Hercegovine“ 30/03. Uvidom u navedeni broj službenog glasila razvidno je kako u istom nije objavljena bilo kakva izmjena ili dopuna Zakona o udrugama i fondacijama. Stoga pretpostavljamo da je riječ o tiskarskoj pogrešci. Skrećemo pozornost predlagatelju propisa da je u „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine“ broj „85/07“ objavljeno autentično tumačenje članka 52. Zakona o udrugama i fondacijama („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 45/02).

Na 8. stranici Strategije razvoja civilnog društva ukazujemo da se kod pisanja brojeva službenog glasila u kojem je objavljen Zakon o porezu na dodanu vrijednost ne piše nula u brojevima do deset. Pravilno je pisati „9/05, 35/05, 100/08, 33/17, 46/23, 80/23 i 20/25“.

Nadalje, na 10. stranici Strategije razvoja civilnog društva predlažemo iz naziva propisa brisati riječi „Vlade Županije Zapadnohercegovačke“ radi ispravnog pozivanja na naziv Odluke o pristupanju izradi Strategije razvoja civilnog društva u Županiji Zapadnohercegovačkoj za razdoblje 2025. - 2030. godine, te iza naziva propisa dodati riječi („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 22/24).

Predlažemo na 11. 15. i 53. stranici Strategije razvoja civilnog društva riječi

„Ministarstvo pravosuđa i uprave“ zamijeniti riječima „Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije“. Ovo navodimo iz razloga terminološkog usklađivanja naziva resornog ministarstva s nazivom iz članka 3. točka b) Zakona o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 17/09, 17/11, 9/22 i 28/25), a što je sukladno članku 34. Jedinstvenih pravila kojim je propisano kako terminologija uporabljena u propisima mora biti jasna, dosljedna i precizna. Naime, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 28/25) izmijenjen je, između ostaloga, naziv dosadašnjeg Ministarstva pravosuđa i uprave u Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije.

Predlažemo na 16. stranici Strategije razvoja civilnog društva riječ „općina“ zamijeniti riječima „gradova odnosno općina“, a na 45. stranici Strategije razvoja civilnog društva riječ „općinske“ zamijeniti riječima „gradske odnosno općinske“ obzirom da su čvije od ukupno četiri jedinice lokalne samouprave s područja Županije Zapadnohercegovačke stekle status grada ili alternativno korištenje zbirnog naziva „jedinica lokalne samouprave“.

S poštovanjem,

Dostaviti:

1. Naslovu,
2. Pismohrani.



RAVNATELJ

Mario Damjanović

Mario Damjanović



ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA

**Strategija razvoja civilnog društva Županije
Zapadnohercegovačke za razdoblje 2025. - 2030. godine**

-PRIJEDLOG-

Prosinac 2025.



Financira
Europska unija

Sadržaj

Popis tabela i grafikona.....	3
Popis korištenih skraćenica.....	4
1. UVOD.....	5
2. Strateška platforma.....	7
2.1. Analiza stanja o potrebama organizacija civilnog društva	7
2.1.1. Pravni, institucionalni i strateški okvir za razvoj OCD-ova	7
2.1.2. Stanje razvoja OCD-a u Županiji Zapadnohercegovačkoj	11
2.1.3. Ključni izazovi, potrebe i potencijali OCD-a u Županiji Zapadnohercegovačkoj 25	
3. SWOT analiza	29
4. Vizija.....	31
5. Strateški cilj.....	32
6. Operativni ciljevi i mjere	33
7. Okvirni financijski plan	49
8. Okvir za provedbu, praćenje, izvještavanje i evaluaciju Strategije razvoja civilnog društva 2025.- 2030. godine.....	52
Aneks I - Akcijski plan 2026. – 2027. godine.....	54

Popis tabela i grafikona

Tablica 1 - Pregled broja zaposlenih u OCD-ima

Slika 1 - Broj OCD-a u Županiji Zapadnohercegovačkoj, prema statusu (2025. godina)

Slika 2 - Pregled zastupljenosti OCD-a prema sjedištu

Slika 3 - Pregled zastupljenosti OCD-a prema sektoru/području djelovanja

Slika 4 - Pregled broja zaposlenih u OCD-ima

Slika 5 - Pregled OCD-a u Županiji Zapadnohercegovačkoj prema broju angažiranih volontera u 2024. godini

Slika 6 - Pregled najčešće korištenih izvora financiranja OCD-a

Slika 7 - Pregled najvećih prepreka s kojima se suočavaju OCD-i u Županiji Zapadnohercegovačkoj u svakodnevnom radu

Slika 8 - Pregled najvećih prepreka s kojima se suočavaju OCD-i u Županiji Zapadnohercegovačkoj u dugoročnom razvoju

Slika 9 - Pregled iskustava u vođenju projekata financiranih iz međunarodnih izvora

Slika 10 - Pregled najvažnijih prioriteta koje OCD-i smatraju ključnim za razvoj civilnog društva u Županiji Zapadnohercegovačkoj

Slika 11 - Ključni čimbenici koji ometaju bolju suradnju između organizacija civilnog društva i drugih društvenih čimbenika (vladinih institucija, privatnog sektora, akademske zajednice)

Slika 12 - Informiranost s procesom europskih integracija u Bosni i Hercegovini

Slika 13 - Razumijevanje institucija EU

Slika 14 - Izazovi s kojima se OCD-i susreću u procesu europskih integracija

Slika 15 - Prikaz strateškog cilja, operativnih ciljeva i mjera

Popis korištenih skraćenica

BiH – Bosna i Hercegovina

CSR – Društveno odgovorno poslovanje (eng. Corporate Social Responsibility)

EU – Europska unija

EU4CS – EU za civilno društvo (eng. EU for Civil Society)

FBiH – Federacija Bosne i Hercegovine

FIA – Financijsko informatička agencija

JLS – Jedinice lokalne samouprave

M&E – Monitoring i evaluacija

OC – Operativni cilj

OCD – Organizacije civilnog društva

PDV – Porez na dodanu vrijednost

1. UVOD

Civilno društvo ima ključnu ulogu u jačanju demokratskih procesa, promicanju sudjelovanja i **uključenosti** građana, održivom razvoju te unaprjeđenju kvalitete života u zajednici. Organizacije civilnog društva (u daljnjem tekstu: OCD) svojim djelovanjem pridonose oblikovanju javnih politika, zaštiti ljudskih prava, jačanju socijalne kohezije te poticanju volonterstva i aktivnoga građanstva.

Prepoznajući važnost snažnog i održivog civilnog društva za daljnji razvoj Županije Zapadnohercegovačke, Vlada Županije Zapadnohercegovačke na svojoj je 47. sjednici, održanoj 17. listopada 2024. godine, donijela Odluku o pristupanju izradi Strategije razvoja civilnog društva Županije Zapadnohercegovačke za razdoblje 2025. – 2030. godine („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 22/24), (u daljnjem tekstu: Strategija razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine). Ovom je odlukom pokrenut proces strateškog planiranja usmjeren na definiranje ciljeva, prioriteta i mjera koje će omogućiti stvaranje poticajnog i održivog okruženja za djelovanje i razvoj OCD-a.

Strategija razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine izrađuje se u skladu s europskim standardima te načelima transparentnosti, participativnosti i inkluzivnosti. Njen cilj je definirati smjernice koje će omogućiti jačanje kapaciteta OCD-a, unaprjeđenje regulatornog i financijskog okvira, poticanje partnerstava između javnog, civilnog i privatnog sektora te promicanje društvene odgovornosti i aktivnoga građanstva.

Proces izrade Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine temelji se na metodološkom pristupu koji uključuje sveobuhvatnu analizu postojećeg stanja, aktivno uključivanje ključnih dionika kroz konzultacije, radionice i javne rasprave te primjenu najboljih nacionalnih i međunarodnih praksi u području razvoja civilnog društva.

Nositelj procesa izrade Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine je Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije, koji koordinira aktivnosti, organizira sastanke te osigurava stručnu i tehničku podršku tijekom cijeloga procesa. Ključnu ulogu u izradi ima i Radna skupina, sastavljena od predstavnika javnih institucija, OCD-a i drugih relevantnih dionika, koja kroz aktivno sudjelovanje pridonosi analizi, identifikaciji izazova i formulaciji prijedloga.

Izradu Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine podržava projekt *EU for Civil Society (EU4CS) – Capacity building of Governments to include CSOs into the decision-*

making, Bosnia and Herzegovina, koji financira Europska unija. Projekt pruža stručnu i tehničku pomoć Radnoj skupini i Uredu Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije u kreiranju prijedloga Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine.

Značajan doprinos izradi ovoga dokumenta dali su predstavnici OCD-a, županijskih institucija te jedinica lokalne samouprave u Županiji Zapadnohercegovačkoj. Uključenost svih relevantnih aktera osigurana je kroz niz interaktivnih radionica koje je organizirao Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije, kao i kroz internetski upitnik proveden među OCD-ima s ciljem prikupljanja podataka radi stjecanja uvida u njihove potrebe, izazove i prijedloge. Dodatno, tijekom rujna 2024. godine planirano je održavanje konzultacija s organizacijama civilnog društva kako bi se dobile povratne informacije o nacrtu Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine. Dobiveni komentari i prijedlozi bit će pažljivo razmotreni i uvršteni u konačnu verziju dokumenta, čime će se osigurati da Strategija razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine u najvećoj mogućoj mjeri odražava potrebe i prioritete civilnog sektora.

Strategija razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine predstavlja važan korak u ostvarivanju vizije Županije Zapadnohercegovačke kao zajednice u kojoj civilno društvo ima prepoznatu, aktivnu i konstruktivnu ulogu u kreiranju javnih politika. Suradnja vlasti i građanskog sektora temelje se na povjerenju, međusobnom poštovanju i zajedničkom radu za dobrobit svih građana.

2. Strateška platforma

Strateška platforma predstavlja osnovu za usmjeravanje razvoja OCD-a u Županiji Zapadnohercegovačkoj. Polazište za izradu ove platforme je sveobuhvatna analiza postojećeg stanja, potreba i potencijala OCD-a, uzimajući u obzir pravni, institucionalni i strateški okvir, lokalne specifičnosti te širi društveno-ekonomski kontekst.

Analiza obuhvaća detaljan pregled važećih zakona i strateških dokumenata na državnoj, entitetskoj i županijskoj razini, kao i ocjenu stanja civilnog društva utemeljenu na dostupnim izvješćima i informacijama prikupljenim putem internetske ankete među OCD-ima i drugim ključnim dionicima tijekom procesa izrade ovoga strateškog dokumenta.

Nadalje, u ovom su poglavlju predstavljene informacije o razini razvijenosti OCD-a u Županiji Zapadnohercegovačkoj te su identificirani ključni izazovi i prepreke s kojima se te organizacije suočavaju, kao i potencijali i prilike za njihov daljnji rast i razvoj.

Rezultati provedene analize temelj su za definiranje strateških i operativnih ciljeva, kao i konkretnih mjera koje će se provoditi u razdoblju od 2025. do 2030. godine.

2.1. Analiza stanja o potrebama organizacija civilnog društva

2.1.1. Pravni, institucionalni i strateški okvir za razvoj OCD-ova

Pravni okvir

Pravnu osnovu za djelovanje organizacija civilnog društva u Bosni i Hercegovini čine Zakon o udrugama i fondacijama („Službeni glasnik BiH“, broj: 32/01, 42/03, 63/08, 76/11 i 94/16), Zakon o udrugama i fondacijama („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 45/02 i 85/07), kao i sektorski zakoni poput Zakona o volontiranju („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 110/12) i Zakona o mladima Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 36/10). Ovi zakoni reguliraju osnivanje, rad, upravljanje i prestanak rada OCD-a, a istodobno jamče pravo na slobodu udruživanja.

Na razini Županije Zapadnohercegovačke, početkom 2025. godine donesen je Zakon o udrugama u Županiji Zapadnohercegovačkoj („Narodne novine Županije

Zapadnohercegovačke“, broj: 2/25, 3/25 i 28/25), kojim su preciznije i potpunije uređena pitanja uvjeta za registraciju udruga, transparentnosti njihova rada, nadzora nad radom udruga, sadržaja registra udruga, imovine udruga kao i pitanja prestanka rada udruga. Ovaj zakon osigurava usklađenost s federalnim i državnim propisima, ali i uvodi lokalne mehanizme potpore i nadzora, uključujući uspostavu županijskog registra OCD-a.

Porezna politika koja se odnosi na OCD samo je djelomično progresivna i usklađena s međunarodnim trendovima i standardima¹, dok je porezno zakonodavstvo među različitim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini u najvećoj mjeri usklađeno.

Pravne osobe registrirane za neprofitnu djelatnost, uključujući OCD, ne podliježu oporezivanju na:

- Grantove iz proračuna ili drugih javnih sredstava,
- Donacije u novcu ili stvarima,
- Sponzorstva, članarine,
- Prihode od prodaje ili prijenosa dobara, osim ako se ta dobra koriste za tržišnu djelatnost.

Sukladno Zakonu o porezu na dodanu vrijednost Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 9/05, 35/05, 100/08, 33/17, 46/23, 80/23 i 20/25), donacije koje primaju OCD u Bosni i Hercegovini ne podliježu oporezivanju kada je riječ o novčanim sredstvima, dok donacije u obliku dobara ili imovine mogu biti predmet PDV-a ako su prethodno nabavljene uz pravo na odbitak ulaznog PDV-a.

Porezni poticaj za korporativnu filantropiju jednak je u cijeloj Bosni i Hercegovini i iznosi 3 % od ukupnog prihoda pravne osobe. U Federaciji Bosne i Hercegovine moguće je donirati u znanstvene i sportske svrhe. Samozaposleni donatori mogu ostvariti porezne olakšice na temelju doniranih dobara ili novca do 0,5 % prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine. Analiza pravno-institucionalnog okvira u Bosni i Hercegovini u području filantropije Fondacije Mozaik zaključuje da: „porezne olakšice na davanja za opće dobro od strane pravnih subjekata ne odskakuju značajno od praksi zemalja regije ili Europe.“² Međutim, ne postoje poticaji za individualnu filantropiju jer pojedinci nemaju pravo na porezne olakšice

¹ *Monitoring Matrix on Enabling Environment for Civil Society Development, Country Report for Bosnia and Herzegovina 2023*, str. 39. – 40.

² *K općem dobru. Početna analiza percepcija pravno-institucionalnog okvira u Bosni i Hercegovini u oblasti filantropije, 2021.*, str. 5.

na temelju doniranih dobara ili novca, dok skoro sve države članice EU i regije odobravaju fizičkim osobama porezne poticaje za donacije neprofitnim organizacijama.³

U Federaciji Bosne i Hercegovine organizacije koje obavljaju gospodarske djelatnosti smatraju se obveznicima fiskalnog sustava. Sve gospodarske aktivnosti, uključujući i one za koje nije potrebno osnivanje posebnog poduzeća, kao i one koje se realiziraju putem zasebne pravne osobe, podliježu oporezivanju jednako kao i kod svih drugih gospodarskih subjekata. Za gospodarske djelatnosti čiji godišnji promet ne prelazi 100.000 KM, udruga nije obvezna ući u sustav PDV-a.

Institucionalni okvir

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine potpisalo je u studenome 2017. godine Sporazum o suradnji između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i nevladinih organizacija, čime je uspostavljen institucionalni mehanizam za suradnju s civilnim društvom. Godinu dana kasnije, u rujnu 2018. godine, u skladu s potpisanim Sporazumom, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine osnovalo je Savjetodavno tijelo Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za suradnju s nevladinim organizacijama.

Na državnoj i entitetskoj razini nadležnost za OCD imaju ministarstva pravosuđa, koja vode registre i nadziru provedbu zakonskih propisa.

Na razini Federacije Bosne i Hercegovine ne postoji posebna agencija ili ured isključivo za razvoj civilnog društva. Međutim, koordinacija s civilnim društvom djelomično se ostvaruje kroz Federalno ministarstvo pravde, te kroz obveze javnih tijela da provode javne rasprave i konzultacije sa zainteresiranim stranama⁴ (što uključuje OCD) prilikom donošenja propisa. Iako formalni mehanizmi suradnje s civilnim društvom postoje, njihova operativna provedba i institucionalna koordinacija ostaju ograničene.⁵

U Županiji Zapadnohercegovačkoj do kraja 2024. godine nije postojao uspostavljen institucionalni mehanizam za suradnju Vlade Županije Zapadnohercegovačke i OCD-a, kao ni poseban ured ili tijelo za suradnju s tim organizacijama. Institucionalna potpora OCD-ima

³ Cf. *K općem dobru. Početna analiza percepcije pravno-institucionalnog okvira u Bosni i Hercegovini u oblasti filantropije*, 2021., str. 21.

⁴ U Bosni i Hercegovini, proces javnih konzultacija pri donošenju pravnih akata reguliran je *Pravilnikom o konzultacijama u izradi pravnih propisa* („Službeni glasnik BiH“, broj: 5/17), koji je donesen u skladu s odredbama Zakona o zakonodavnom postupku Bosne i Hercegovine. Kada se radi o nižim razinama vlasti, konzultacije sa zainteresiranim stranama se odvijaju uglavnom na temelju podzakonskih akata ili internih akata nadležnih institucija.

⁵ Konferencija "Parlamenti u Bosni i Hercegovini i građani: Put do uspješnog partnerstva – Građanska inicijativa u parlamentima u Bosni i Hercegovini", Sarajevo, prosinac 2024. godine, Link: [Strengthening Civic Engagement: A Path to Inclusive Governance in BiH](#), OSCE.

provodila se kroz rad resornih ministarstava i jedinica lokalne samouprave (u daljnjem tekstu: JLS). Primjerice, resorna ministarstva (kulture, obrazovanja, zaštite okoliša, branitelja itd.) te JLS-ovi pružaju određenu potporu udrugama u svojim područjima, najčešće kroz financiranje projekata i manifestacija iz proračuna te pružanjem logističke i tehničke potpore. Ipak, ova je potpora fragmentirana i decentralizirana.

Odlukom o pristupanju izradi Strategije razvoja civilnog društva Županije Zapadnohercegovačke za razdoblje 2025. – 2030. godine („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 22/24), donesenom 17. listopada 2024. godine, Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije dobio je ulogu nositelja izrade navedene Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine. Time je Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije, u suradnji s međusektorskom radnom skupinom, praktički postao vodeći koordinator za pitanja suradnje s OCD-ima u fazi planiranja strateških mjera.

Strateški okvir

Do sredine 2025. godine ni na jednoj razini u Bosni i Hercegovini nije postojao usvojeni strateški dokument isključivo posvećen razvoju civilnog društva. Međutim, na prijedlog Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 84. sjednici, održanoj 8. srpnja 2025. godine, usvojilo Strategiju Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 2025. – 2029. godine („Službeni glasnik BiH“, broj: 73/25), zajedno s Akcijskim planom za njezinu provedbu za razdoblje 2025. – 2026. godine.

Riječ je o prvom sveobuhvatnom strateškom dokumentu u ovom području kojim se nastoji osigurati učinkovito i poticajno okruženje za djelovanje OCD-a, s naglaskom na jačanje partnerstva s državnim institucijama radi unaprjeđenja kvalitete javnih politika i pružanja boljih usluga građanima.

Na razini Federacije Bosne i Hercegovine također nije usvojen poseban strateški dokument posvećen razvoju civilnog društva. Pitanja civilnog društva djelomično su integrirana u šire strateške dokumente, a OCD-i su prepoznati u određenoj mjeri kroz sektorske strategije, poput Strategije socijalnog uključivanja Federacije Bosne i Hercegovine za razdoblje 2021. – 2027. godine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 24/22). Ipak, i dalje nedostaje jedinstven i fokusiran strateški pristup koji bi sustavno adresirao razvoj i jačanje civilnog društva u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Na razini Županije Zapadnohercegovačke do sada nije postojala Strategija razvoja civilnog društva, stoga donošenje ovoga strateškog okvira predstavlja prvi dokument takve vrste usmjeren isključivo na razvoj civilnog sektora. Strategija razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine je izrađena u skladu sa Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 32/17) te Uredbom o izradi strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 74/19, 2/21), čime se osigurava usklađenost s važećim propisima. Istodobno, dokument slijedi smjernice Europske komisije za potporu civilnom društvu u zemljama proširenja (2021. – 2027.), čime se osigurava usklađivanje s europskim standardima participativne demokracije, uključivanja građana i jačanja vladavine prava.

2.1.2. Stanje razvoja OCD-a u Županiji Zapadnohercegovačkoj

Na području Županije Zapadnohercegovačke registrirano je 1013 OCD-a. Od toga, 975 OCD-a je registrirano pri Ministarstvu pravosuđa, uprave i digitalne transformacije Županije Zapadnohercegovačke, dok je pri Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine registrirano 37 OCD-a i 1 zaklada.⁶ S druge strane, prema podacima koji su dostupni u zbirnom registru udruga i zaklada u Bosni i Hercegovini, broj OCD-a u Županiji Zapadnohercegovačkoj je nešto manji, odnosno aktivna su 832 OCD-a, dok ih je 35 u postupku brisanja, a 51 OCD je brisan iz evidencije.⁷

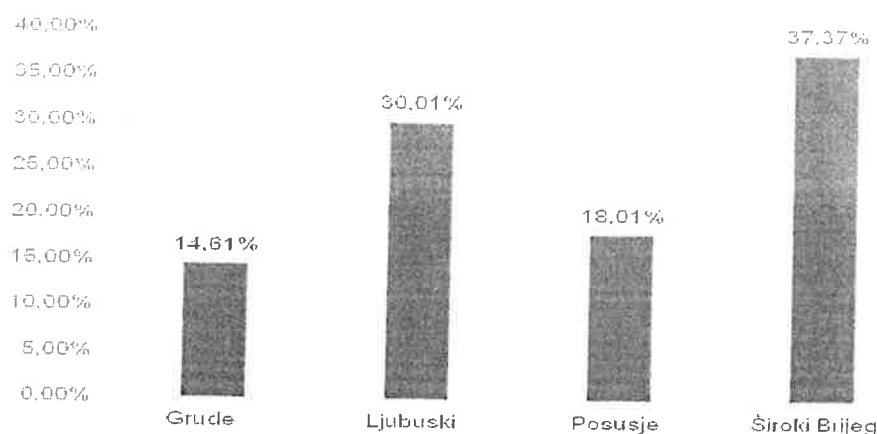


Slika 1 - Broj OCD-a u Županiji Zapadnohercegovačkoj, prema statusu (2025. godina)

⁶ Izvor: Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije

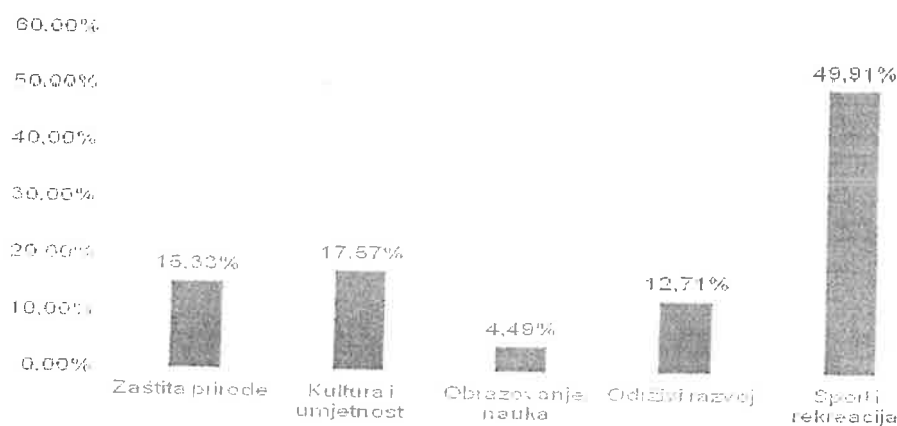
⁷ Izvor: Zbirni registar udruga i fondacija u BiH

Analiza raspodjele OCD-a po jedinicama lokalne samouprave pokazuje da se najveći broj organizacija nalazi u Širokom Brijegu (37,37 %), zatim slijedi Ljubuški (30,01 %), Posušje (18,01 %) i Grude (14,61 %). Takva struktura ukazuje na relativnu koncentraciju OCD-a u gradskim središtima, dok manja općinska područja bilježe niži stupanj organiziranosti civilnog sektora.



Slika 2 - Pregled zastupljenosti OCD-a prema sjedištu

Analiza zastupljenosti OCD-a prema sektorima, odnosno područjima djelovanja u Županiji Zapadnohercegovačkoj, pokazuje izraženu dominaciju sportskih i rekreativnih udruga koje čine gotovo polovicu svih registriranih organizacija (49,91 %). Značajan udio organizacija djeluje u području kulture i umjetnosti (17,57 %), dok su zaštita prirode (15,33 %) i održivi razvoj (12,71 %) također relativno dobro zastupljeni sektori. S druge strane, OCD-i koji se bave obrazovanjem i znanosti čine tek 4,49 % ukupnog broja, što ukazuje na njihov ograničen utjecaj. Takva distribucija naglašava potrebu za dodatnim poticanjem i potporom slabije zastupljenih sektora kako bi se osigurala uravnoteženija i održivija struktura civilnog društva u Županiji Zapadnohercegovačkoj.



Slika 3 - Pregled zastupljenosti OCD-a prema sektoru/području djelovanja

Međutim, broj registriranih organizacija ne odražava nužno i stvarni broj aktivnih OCD-a. Naime, ako se aktivnost OCD-a promatra kroz prizmu dostavljanja godišnjeg financijskog izvještaja, koji svaka organizacija prema zakonu mora dostaviti Financijsko-informatičkoj agenciji (FIA), broj aktivnih subjekata znatno je manji u odnosu na broj registriranih. Budući da velik broj organizacija ne dostavlja redovita godišnja financijska izvješća, navedene podatke treba uzeti s određenom dozom rezerve. Ovaj problem nije specifičan samo za Županiju Zapadnohercegovačku – na razini Bosne i Hercegovine gotovo dvije trećine registriranih OCD-a ne podnosi navedena izvješća, što otežava preciznu procjenu njihove stvarne aktivnosti i kapaciteta.⁸

Kada je riječ o aktivnim OCD-ima u Županiji Zapadnohercegovačkoj, oni često ostvaruju značajan utjecaj u lokalnim zajednicama organizacijom različitih manifestacija, pružanjem usluga i potpore ranjivim skupinama, aktivnostima potpore obrazovanju i zdravlju te promocijom društvenih vrijednosti. Tradicija građanskog udruživanja u Županiji Zapadnohercegovačkoj vidljiva je kroz kulturne manifestacije, sportska natjecanja te vjerske i humanitarne aktivnosti koje tijekom godine organiziraju lokalne udruge. Posebno je važno istaknuti da mnoge od tih udruga imaju duboke korijene u zajednici te okupljaju velik broj volontera, što dodatno pridonosi njihovom društvenom utjecaju i održivosti.

Broj zaposlenih u OCD-ima

Analizu podataka o zaposlenosti u OCD-ima u Županiji Zapadnohercegovačkoj bitno ograničava činjenica da ne postoji objedinjena evidencija radnih mjesta u civilnom sektoru na razini županije, odnosno ona nije javno dostupna. Kada je riječ o broju zaposlenih u OCD-ima, dostupni su samo podatci na razini Bosne i Hercegovine, njezinih entiteta i Brčko distrikta. Prema tim podacima, gotovo dvije trećine osoba zaposleno je u Federaciji Bosne i Hercegovine (64,50 %), u Republici Srpskoj (27,11 %), dok je u Brčko distriktu zaposleno (8,39 %).

⁸ *Strategija Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 2025. – 2029. str. 6.*

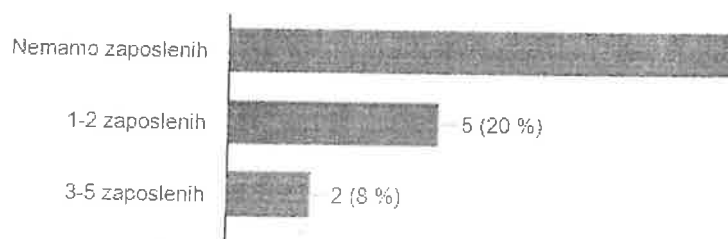
Naziv	Broj zaposlenih	Izvor podataka
Federacija Bosne i Hercegovine	4564	Zavod za statistiku Federacije Bosne i Hercegovine
Republika Srpska	1918	Zavod za statistiku Republike Srpske
Brčko distrikt	594	Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine
UKUPNO Bosna i Hercegovina	7076	

Tablica 2 - Pregled broja zaposlenih u OCD-ima⁹

Prema rezultatima anketiranja koje je proveo Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije¹⁰, OCD-i u Županiji Zapadnohercegovačkoj raspolažu vrlo ograničenim kadrovskim resursima. Od ukupnog broja anketiranih organizacija, njih 20 % ima jednog do dva zaposlena, dok 8 % OCD-a ima od tri do pet zaposlenih. S druge strane, 68 % OCD-a nema nijednog zaposlenika (Slika 4), dok 4 % ima više od 20 zaposlenih, što se odnosi na samo jednu anketiranu udrugu koja se bavi institucionaliziranim radom s osobama s invaliditetom. Navedeni podatci ukazuju na visok stupanj ovisnosti o volonterskom radu i nisku institucionalnu stabilnost većine OCD-a, što posljedično utječe i na kapacitete za vođenje projekata te osiguranje održivog razvoja.

Koliko zaposlenih Vaša organizacija ima?

25 odgovora



Slika 4 - Pregled broja zaposlenih u OCD-ima¹¹

⁹ *Monitoring Matrix on Enabling Environment for Civil Society Development. Country Report for Bosnia and Herzegovina 2023, str. 54.*

¹⁰ Ukupno 33 OCD-a (blizu 4% formalno registriranih OCD-a) su sudjelovali u ispunjavanju upitnika, pruživši važan doprinos za analizu stanja civilnog sektora u Županiji Zapadnohercegovačkoj. Organizacije su ravnomjerno raspoređene po sjedištima u svim općinama i gradovima Županije Zapadnohercegovačke, a većina ih je registrirana na razini Županije Zapadnohercegovačke.

¹¹ Izvor: Anketa OCD-a od strane Ureda Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije.

Evidentno je da OCD-i u Županiji Zapadnohercegovačkoj raspolažu vrlo ograničenim profesionalno angažiranim ljudskim resursima. S druge strane, velik se broj organizacija oslanja na volonterski rad kao ključan resurs za realizaciju aktivnosti. Razlog tomu treba tražiti u ograničenim financijskim sredstvima za angažman osoblja, ali i u samoj prirodi aktivnosti koje te udruge provode.

Prema podacima ankete koju je proveo Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije, više od 70 % organizacija tijekom 2024. godine uključilo je volontere u svoje aktivnosti. Među OCD-ima koji se koriste volonterskim radom, broj angažiranih volontera varira: 36 % ispitanih organizacija angažiralo je od 6 do 20 volontera, dok je više od 28 % OCD-a uspjelo uključiti 20 ili više volontera.

Angažira li vaša organizacija volontere i ako angažira koliko angažirali u 2024. godini?

25 odgovora



Slika 5 - Pregled OCD-a u Županiji Zapadnohercegovačkoj prema broju angažiranih volontera u 2024. godini

U pogledu članstva, 37 % organizacija broji do 20 članova, dok ih 20 % ima između 20 i 40 članova. Udio organizacija koje imaju više od 40 članova iznosi 40 %. Ovi podatci ukazuju na relativno razvijene baze članstva koje omogućuju mobilizaciju ljudi i utjecaj na zajednicu, ali i otvaraju prostor za dodatno uključivanje građana u rad civilnog društva.

Napomena: Tijekom analize broja OCD-a, postotka aktivnih organizacija te broja zaposlenih u civilnom sektoru, uočeni su određeni izazovi vezani uz dostupnost i pouzdanost podataka. Naime, podatci o broju OCD-a razlikuju se ovisno o izvoru, odnosno razlikuju se podatci Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije Županije Zapadnohercegovačke te Zbirnoga e-registra udruga i zaklada. Dodatno, iako mnoge organizacije formalno postoje, dio njih više nije aktivan, no ne postoji funkcionalan mehanizam za provjeru njihove aktivnosti. Obveza dostave godišnjih financijskih izvještaja često se ne poštuje, što dodatno otežava praćenje aktivnih organizacija. Slična je situacija i s podacima o zaposlenosti, koji su dostupni samo na entitetskoj razini, dok na razini Županije Zapadnohercegovačke takvi podatci ne postoje u objedinjenom obliku.

Financiranje projekata OCD-a iz javnih proračuna

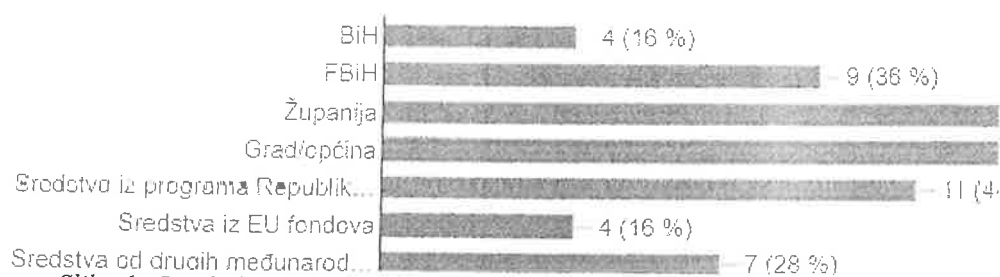
Pravni okvir za financiranje projekata OCD-a iz proračuna Županije Zapadnohercegovačke definiran je Zakonom o proračunima u Županiji Zapadnohercegovačkoj („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 30/20, 41/23 i 12/25) te pripadajućim podzakonskim aktima.

Navedeni zakon postavlja opći temelj za planiranje, raspodjelu i izvršavanje proračunskih sredstava, pri čemu nadležna tijela imaju obvezu donošenja programa utroška sredstava. Ti programi preciziraju usmjeravanje proračunskih stavki, uključujući i sredstva namijenjena OCD-ima. Na temelju zakonskih odredbi, resorna ministarstva donose posebne programske odluke o raspodjeli sredstava po sektorima, primjerice za kulturu, sport, obrazovanje ili druge djelatnosti. U okviru tih odluka osiguravaju se i sredstva namijenjena financiranju ili sufinanciranju aktivnosti koje u navedenim područjima provode OCD-i.

Prema rezultatima ankete među OCD-ima koju je proveo Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije, najveći udio u financiranju organizacija civilnog društva u Županiji Zapadnohercegovačkoj imaju Županija Zapadnohercegovačka te JSL-ovi u ovoj županiji. Više od 76 % OCD-a koristilo je financijska sredstva iz tih izvora, dok je sredstva iz fondova Europske unije koristilo tek 16 % OCD-a. Sredstva iz privatnih donacija koristilo je 52 % OCD-a, što također predstavlja značajan udio.

Koje izvore financiranja najčešće koristite? (Možete odabrati više od jednog izvora)

25 odgovora



Slika 6 - Pregled najčešće korištenih izvora financiranja OCD-a

Prema godišnjim izvještajima za 2021. godinu za Federaciju Bosne i Hercegovine, većina prihoda OCD-a dolazi od donacija (92 %), dok ostali prihodi (uglavnom od prodaje vlastitih proizvoda i usluga) iznose oko 8 %. Pretpostavlja se da se donacije odnose i na inozemne izvore i na domaće proračune različitih razina vlasti, od gradova odnosno općina, županija i entiteta do državne razine, jer trenutni oblici godišnjih financijskih izvještaja OCD-a ne zahtijevaju detaljniju klasifikaciju ove vrste prihoda. Konkretnije, u 2021. godini prihodi iz

proračuna iznosili su 14,89 % ukupnih prihoda OCD-a iz Federacije Bosne i Hercegovine, 2022. godine 14,49 %, a 2023. godine 16,48 %¹².

Potpora OCD-ima u Županiji Zapadnohercegovačkoj dosad se pružala kroz različite institucije, bez centraliziranog i strateški vođenog pristupa. Na županijskoj razini OCD-ima je bila dostupna potpora putem resornih ministarstava (Ministarstvo gospodarstva Županije Zapadnohercegovačke, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i zaštite okoliša Županije Zapadnohercegovačke, Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa Županije Zapadnohercegovačke te Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata Županije Zapadnohercegovačke), koja su redovito ili povremeno izdvajala sredstva za projekte OCD-a, sukladno Programu utroška sredstava koji prethodno odobrava Vlada Županije Zapadnohercegovačke. Slična situacija je i na lokalnoj razini, gdje gradovi Široki Brijeg i Ljubuški te općine Posušje i Grude podržavaju OCD-e kroz svoje proračune, a sredstva su najčešće razvrstana po područjima: sport, kultura, branitelji, okoliš¹³ itd.

Međutim, taj je proces decentraliziran s različitim kriterijima i oblicima raspodjele sredstava. Nedostatak zajedničkog okvira za praćenje i transparentnu raspodjelu sredstava na razini Vlade Županije Zapadnohercegovačke predstavlja izazov za dosljedno i pravedno financiranje. Karakteristike potpore OCD-ima u Bosni i Hercegovini idu u prilog analizi stanja OCD-a u Bosni i Hercegovini u kojoj se ističe da u Bosni i Hercegovini još uvijek nedostaje okvir za transparentnu dodjelu javnih sredstava organizacijama civilnog društva.¹⁴

Nadalje, godišnji izvještaj Matrice za praćenje poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva za 2023. godinu navodi da se državna sredstva dodjeljuju nevladinim organizacijama po tri osnove: kao grantovi za financiranje njihovih tekućih i redovitih aktivnosti, kao grant sredstva za realizaciju određenih projekata i kao grant sredstva za organizaciju određenih manifestacija. Sportski klubovi i organizacije, braniteljske udruge te udruge u kulturi i informiranju najčešće su OCD-i koji se financiraju iz proračuna. Pojedinačni iznosi koje određeni OCD-i dobivaju po zahtjevu značajni su, čak i milijunski kada su u pitanju

¹² Pregled financijskih pokazatelja udruženja i fondacija u Federaciji Bosne i Hercegovine za 2023., Financijsko-informatička agencija Federacije Bosne i Hercegovine 2024, <https://fia.ba/Upload/eBook-2023/Udruzenja/mobile/index.html>.

¹³ Primjer Javnog poziva za prikupljanje zahtjeva za sufinansiranje projekata samopile dječjih d. ponija 2024. godine

¹⁴ Izvor: COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT, Bosnia and Herzegovina 2022 Report Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions 2022 Communication on EU Enlargement policy. Link: enlargement.ec.europa.eu.

nogometni klubovi i druge sportske organizacije. S druge strane, pojedinačni iznosi koji se dodjeljuju nevladinim organizacijama putem javnih poziva su, po pravilu, mali i raspoređeni na veliki broj organizacija.¹⁵

Slijedom navedenog, može se zaključiti da je nužno unaprijediti okvir za financiranje OCD-a putem proračuna kako bi se osigurala transparentnost procesa dodjele sredstava, praćenje utroška i mjerenje učinaka utrošenih sredstava.

Osim financijske potpore, OCD-i u Županiji Zapadnohercegovačkoj često su korisnici drugih oblika potpore, najčešće logističke, tehničke (npr. stručna pomoć u pripremi projekata) ili savjetodavne (npr. poljoprivredni savjeti putem Zavoda za poljoprivredu). Iako je riječ o značajnoj potpori, može se utvrditi da izostaje sustavan i institucionaliziran pristup. Realizacija ove potpore uglavnom je odgovor na inicijative pojedinih institucija ili zahtjeve udruga, a ne rezultat unaprijed planiranog programa. Prema informacijama prikupljenim od predstavnika OCD-a, ali i institucija Županije Zapadnohercegovačke, većina institucija ne organizira sustavne edukacije za OCD-e niti za to ima posebne kapacitete. Tek nekolicina njih provodi edukacije sporadično, kroz projektne aktivnosti ili na zahtjev udruga. Većina institucija nema imenovanu osobu ili odjel zadužen za suradnju s OCD-ima. U takvim se okolnostima udruge često oslanjaju na potporu svojih krovnih saveza ili na međunarodne projekte.

Uključenost OCD-a u procese donošenja odluka

Uključivanje OCD-a u pripremu politika i propisa u Bosni i Hercegovini regulirano je zakonodavstvom koje općenito uređuje sudjelovanje javnosti. Pravila su definirana na svim razinama vlasti te određuju postupke, rokove i metode za javna savjetovanja i druge oblike građanskog sudjelovanja u procesima donošenja odluka. Međutim, ta pravila nisu u potpunosti međusobno usklađena.

Sve četiri razine uprave utvrdile su minimalne rokove za savjetovanja: 15 dana na razini institucija Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, 10 dana (30 dana za strategije) u Federaciji Bosne i Hercegovine te 8 dana u Brčko distriktu. Institucije na svim razinama imaju obvezu izvještavati vladu o rezultatima provedenih savjetovanja.

Praksa savjetovanja često odstupa od propisanih pravila. Godišnji izvještaj Matrice za praćenje poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva za 2023. godinu navodi da je,

¹⁵ *Monitoring Matrix on Enabling Environment for Civil Society Development. Country Report for Bosnia and Herzegovina 2023, str. 46.*

unatoč zakonskom okviru, „stvarno angažiranje OCD-a u pripremi i razvoju politika često sporadično, nedosljedno i nedovoljno duboko; često je ograničeno na površna savjetovanja, a ne na smislenu suradnju, čime se potkopava potencijalni utjecaj i djelotvornost njihovih doprinosa.“¹⁶

Da praksa savjetovanja često odstupa od dobre prakse i međunarodnih standarda, potvrdio je i monitoring SIGMA-e proveden 2023. godine: „Što se tiče kvalitete savjetovanja, pregled uzorka zakona i strategija potvrdio je da je ona i dalje loša na sve četiri razine uprave. Najave savjetovanja ne objavljuju se unaprijed. Većina se savjetovanja odvija uglavnom putem interneta, pri čemu Federacija Bosne i Hercegovine koristi dodatne metode u 63 % slučajeva uzorka, Republika Srpska u 40 %, a državna razina i Brčko distrikt u manje od 30 %. Osim na državnoj razini, minimalni se rok ne poštuje dosljedno (poštuje se u 50 % slučajeva u Republici Srpskoj te u manje od 30 % u Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko distriktu), a još se manje poštuje zahtjev za pripremu i objavljivanje izvještaja o savjetovanjima.“¹⁷

Stoga se može zaključiti da, unatoč relativno odgovarajućim pravilima, procesi savjetovanja u praksi ne funkcioniraju dobro. Većina se savjetovanja obavlja kasno u postupku pripreme propisa – tek kada su nacrti već izrađeni – i to isključivo putem interneta. Čak i u tim slučajevima OCD-i uglavnom ne dobivaju povratne informacije o sudbini svojih prijedloga.

Ključni izazovi i prepreke u radu iz perspektive OCD-a

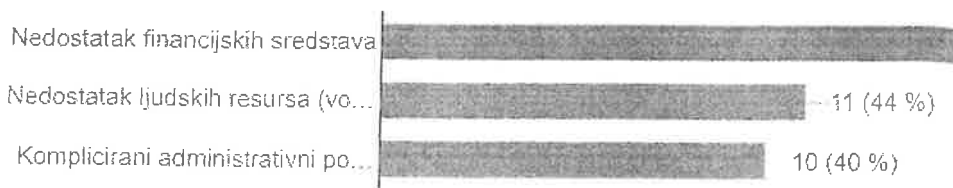
OCD-i u Županiji Zapadnohercegovačkoj suočavaju se s nizom izazova u svakodnevnom radu. Prema rezultatima upitnika Ureda Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije, najčešće identificirane prepreke uključuju nedostatak financijskih sredstava (84 %), nedostatak ljudskih resursa (44 %), komplicirane administrativne postupke (40 %) i nedostatak interesa te potpore lokalnih vlasti (24 %). Značajan broj organizacija naveo je i nedostatak prostora za rad te infrastrukture (36 %).

¹⁶ *Monitoring Matrix on Enabling Environment for Civil Society Development. Country Report for Bosnia and Herzegovina 2023, str. 59.*

¹⁷ *OECD (2025), Public Administration in Bosnia and Herzegovina 2024: Assessment against the Principles of Public Administration, SIGMA Monitoring Reports, OECD Publishing, Paris (predstojeći).*

Koje su najveće prepreke s kojima se Vaša organizacija suočava svakodnevnom radu?

25 odgovora



Slika 7 - Pregled najvećih prepreka s kojima se suočavaju OCD-i u Županiji Zapadnohercegovačkoj u svakodnevnom radu

Kao ključne prepreke u ostvarivanju dugoročnog razvoja, OCD-i su posebno naglasili ograničenu dostupnost finansijskih sredstava (84 %), ograničene kapacitete za provedbu projekata (36 %) te nedostatak infrastrukture, kao što su prostorije za rad, oprema i slično (28 %). Nadalje, 24 % organizacija istaknulo je slabu suradnju s drugim organizacijama, dok je 20 % njih naglasilo nedostatak vještina i edukacije. Ovi nalazi ukazuju na potrebu za sustavnom potporom, kako kroz izravno financiranje, tako i kroz jačanje institucionalnog okvira, edukaciju i umrežavanje.

Koje su ključne prepreke u ostvarivanju dugoročnog razvoja Vaše organizacije?

25 odgovora



Slika 8 - Pregled najvećih prepreka s kojima se suočavaju OCD-i u Županiji Zapadnohercegovačkoj u dugoročnom razvoju

Iskustva i kapaciteti za projektni rad

Analiza dijela upitnika koji se odnosi na iskustva i kapacitete organizacija civilnog društva iz Županije Zapadnohercegovačke u projektnom radu otkriva značajne nedostatke i izraženu potrebu za potporom. Rezultati jasno pokazuju da većina anketiranih organizacija ima ograničeno ili nikakvo iskustvo u vođenju projekata financiranih iz međunarodnih izvora (Europska unija, UN, bilateralni donatori). Gotovo tri četvrtine (68 %) organizacija izričito je navelo da nema nikakvo iskustvo u vođenju takvih projekata. To ukazuje na veliku barijeru i nepovezanost lokalnog civilnog društva s glavnim tokovima međunarodnog financiranja.

Samo 24 % organizacija ima višestruko iskustvo, dok je tek 8 % njih sudjelovalo u jednom međunarodnom projektu.

Takvi podatci sugeriraju da je većina OCD-a u Županiji Zapadnohercegovačkoj usmjerena na lokalne izvore financiranja te da im nedostaje znanja ili kapaciteta za uspješnu prijavu i provedbu složenijih međunarodnih projekata.

Je li vaša organizacija imala iskustva u vođenju proje međunarodnih izvora (EU, UN, bilateralni donatori...)?

25 odgovora



Slika 9 - Pregled iskustava u vođenju projekata financiranih iz međunarodnih izvora

S tim u vezi, više od 84 % organizacija jasno izražava potrebu za dodatnom potporom u pripremi projektnih prijedloga, dok samo mali broj OCD-a, odnosno njih 4 %, smatra da im trenutačno takva pomoć nije potrebna. To potvrđuje važnost jačanja tehničkih i savjetodavnih usluga za OCD-e, posebno u kontekstu sve veće orijentacije prema projektnom financiranju i korištenju fondova Europske unije.

Strateški prioritet i uloga OCD-a u Županiji Zapadnohercegovačkoj

U vezi sa Strategijom razvoja civilnog društva za razdoblje 2025. – 2030. godine u Županiji Zapadnohercegovačkoj, OCD-i su u anketi Ureda Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije jasno artikulirali prioritete i preporuke za buduće strateško djelovanje. Organizacije su identificirale tri strateška područja koja smatraju vitalnima za razvoj civilnog društva u Županiji:

- Razvoj mehanizama za financijsku potporu (68 %): Ovo je izdvojeno kao najvažniji prioritet, što potvrđuje nalaze iz prethodnog dijela ankete o kroničnom nedostatku financijskih sredstava. OCD-i žele osigurati stabilnije i predvidljivije izvore financiranja.
- Jačanje kapaciteta organizacija (60 %): Organizacije prepoznaju potrebu za internim razvojem vještina, znanja i resursa kako bi djelovale profesionalnije i učinkovitije.

- Jačanje suradnje među organizacijama (60 %): Visok udio ovog odgovora ukazuje na želju za boljim umrežavanjem, koordinacijom i zajedničkim djelovanjem radi postizanja većeg utjecaja.

Ostali prioriteti, poput povećanja društvene uključenosti i razvoja infrastrukture, značajno zaostaju (po 32 %), dok se podrška pravima i slobodama građana ističe kao izrazito nizak prioritet (12 %). To sugerira da je primarni fokus organizacija na opstanku i institucionalnom jačanju, a ne na zagovaranju temeljnih prava.

Koji su najvažniji prioriteti koje Vaša organizacija smatra ključn civilnog društva u vašoj županiji?

25 odgovora



Slika 10 - Pregled najvažnijih prioriteta koje OCD-i smatraju ključnim za razvoj civilnog društva u Županiji Zapadnohercegovačkoj

Kada je riječ o konkretnim mjerama u Strategiji razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine, odgovori su dosljedni: povećanje dostupnosti finansijskih sredstava (76 %) neprikosnoveno je na prvome mjestu, a slijedi edukacija i razvoj organizacija (64 %).

Percepcija vlastite uloge i stvarna uključenost u političke procese značajno odudaraju. Iako se uloga civilnog društva u procesu donošenja odluka u županiji ocjenjuje relativno ravnomjerno (velika uloga 32 %, umjerena uloga 28 % i mala uloga 36 %), to upućuje na to da OCD-i smatraju kako bi trebali imati veći utjecaj, ali da im on trenutačno nije omogućen. Podatak da 88 % organizacija nikada nije sudjelovalo u procesu donošenja odluka niti bilo uključeno u političke i zakonodavne reforme na razini Županije Zapadnohercegovačke, ukazuje na strukturnu isključenost civilnog društva iz procesa kreiranja politika.

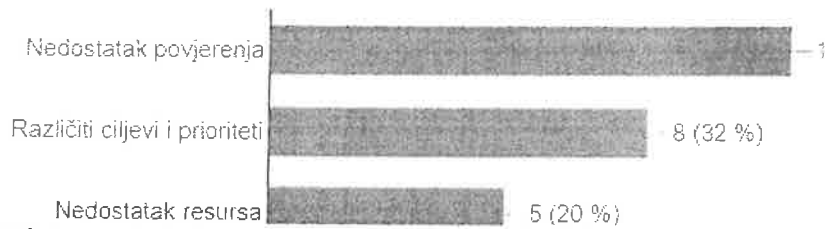
Prema rezultatima anketiranja, uloga civilnog društva najviše bi se poboljšala većom uključenošću u savjetodavne procese i procese donošenja odluka (76 %), a potom jačanjem mreža i koordinacije (60 %).

Odnos s tijelima uprave u pogledu političkih i zakonodavnih reformi većina ocjenjuje kao pozitivan (48 %) ili neodređen (40 %), no ključni problem leži u pasivnosti tog odnosa –

organizacije jednostavno nisu uključene. Glavni čimbenik koji ometa bolju suradnju s vladinim institucijama, privatnim sektorom i akademskom zajednicom jest nedovoljno razumijevanje uloge civilnog društva među drugim sektorima (68 %), a potom i nedostatak kapaciteta za suradnju (48 %).

Glavni čimbenici koji ometaju bolju suradnju između organizacija civilnog društva i drugih društvenih čimbenika (vladinih institucija, privatnog sektora, akademske zajednice)?

25 odgovora



Slika 11 - Ključni čimbenici koji ometaju bolju suradnju između organizacija civilnog društva i drugih društvenih čimbenika (vladinih institucija, privatnog sektora, akademske zajednice)

Europske integracije

Analiza dijela upitnika posvećenog europskim integracijama otkriva značajan raskorak između svijesti o važnosti procesa i stvarne razine uključenosti OCD-a u Županiji Zapadnohercegovačkoj.

Organizacije pokazuju relativno dobru informiranost o procesu europskih integracija, ali slabo razumijevanje institucija Europske unije. Više od polovice (52 %) organizacija navodi da su dobro ili vrlo dobro upoznate s procesom europskih integracija u Bosni i Hercegovini, dok ih je 12 % nimalo upoznato. Razina razumijevanja institucija Europske unije je niža. Naime, 56 % organizacija ima samo osnovno razumijevanje, dok ih samo 12 % ima dobar ili odličan uvid u njihov rad. To ukazuje na potrebu za ciljanom edukacijom o funkcioniranju sustava Europske unije.

Koliko ste upoznati s procesom europskih integracija u Bosni i Hercegovini?

25 odgovora



Slika 12 - Informiranost o procesu europskih integracija u Bosni i Hercegovini

Kako biste ocijenili razinu svog razumijevanja institucija Europske unije?

25 odgovora



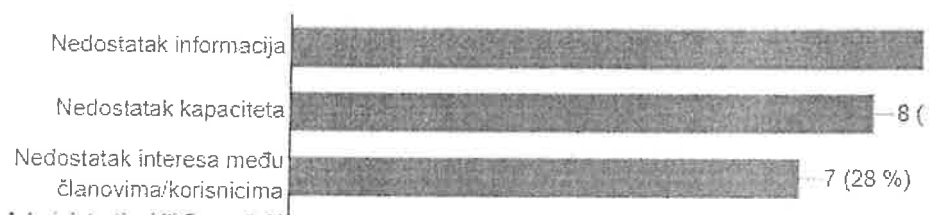
Slika 13 - Razumijevanje institucija Europske unije

Unatoč relativno visokoj razini svijesti, stvarna je uključenost u procese europskih integracija minimalna. Gotovo polovica (44 %) organizacija navodi da uopće ne sudjeluje u procesu europskih integracija, dok ostale sudjeluju tek povremeno (56 %). Nijedna organizacija nije ocijenila svoje sudjelovanje kao redovito ili aktivno. Skoro 70 % organizacija ne poduzima nikakve aktivnosti u vezi s europskim integracijama. Vrlo se malen broj organizacija (po 12 %) bavi informiranjem, uključivanjem u savjetodavne procese ili suradnjom s vladinim institucijama. To zorno prikazuje pasivnu ulogu OCD-a u ovom ključnom procesu.

Organizacije jasno prepoznaju prepreke koje ih koče u aktivnijem sudjelovanju u procesu europskih integracija, ali istodobno pokazuju jaku volju za promjenom. Glavni izazovi s kojima su se OCD-i susreli u procesu europskih integracija jesu nedostatak informacija (48 %) te administrativni i financijski izazovi (40 %). To naglašava potrebu za transparentnijim i dostupnijim informacijama o fondovima i politikama Europske unije.

Koji su najveći izazovi na koje je naišla vaša organizacija u vezi s europskim integracijama?

25 odgovora



Slika 14 - Izazovi s kojima se OCD-i susreću u procesu europskih integracija

Iako je trenutačna uključenost niska, 60 % organizacija izražava želju za aktivnim sudjelovanjem u budućim aktivnostima, dok preostalih 40 % odgovara s „možda“, uvjetujući svoj angažman dostupnim mogućnostima. To je snažan signal da postoji znatan potencijal za povećanje participacije.

Na pitanje o oblicima potpore koji su im potrebni kako bi bolje sudjelovali u procesu europskih integracija, OCD-i su iskazali jasnu viziju. Najtraženiji oblici potpore jesu edukacija i obuka o europskim politikama (72 %) te pristup informacijama i resursima (68 %). Povećanje kapaciteta za praćenje politika Europske unije (44 %) i bolja suradnja s drugim OCD-ima (40 %) također su izdvojeni kao važni čimbenici.

Od Županije Zapadnohercegovačke se premoćno očekuje potpora u pristupu financijskim sredstvima Europske unije (84 %). Također se traži jačanje institucionalnih kapaciteta za rad s OCD-ima (56 %). Glavnim doprinosom civilnog društva u procesu europskih integracija

OCD-i smatraju jačanje civilnog dijaloga i društvene kohezije (64 %) te osnaživanje socijalne uključenosti (56 %).

Iako OCD-i u Županiji Zapadnohercegovačkoj posjeduju solidnu svijest o europskim integracijama, njihova je stvarna uloga trenutačno marginalna. Prevladavanje nedostatka informacija i kapaciteta te osiguranje aktivne potpore lokalnih vlasti ključni su za mobilizaciju civilnog društva i njegovo učinkovito uključivanje u procese Europske unije.

2.1.3. Ključni izazovi, potrebe i potencijali OCD-a u Županiji Zapadnohercegovačkoj

Županija Zapadnohercegovačka svjesna je potencijala koji sa sobom donosi velik broj organizacija i njihovih aktivista. Naime, OCD-i već sada daju značajan doprinos društvu na više polja. Mnoge udruge svojim djelovanjem zadovoljavaju potrebe koje javne institucije ne stižu u potpunosti pokriti ili ih svojim radom dodatno unaprjeđuju, poput usluga za ranjive skupine, organizacije slobodnih aktivnosti za djecu i mlade ili aktivnosti očuvanja kulturne baštine i zaštite okoliša. Primjerice, udruge u području socijalne skrbi i zdravstva pružaju potporu osobama s invaliditetom, djeci s poteškoćama u razvoju i braniteljima, često zamjenjujući ili nadopunjujući ulogu javnih službi na terenu. Lokalna zajednica uglavnom ima povjerenja u udruge koje djeluju transparentno i za opće dobro, što predstavlja društveni kapital koji treba iskoristiti. Također, značajan potencijal leži u dijaspori jer se iseljenici podrijetlom iz ovih krajeva često uključuju u lokalne inicijative pomažući zajednici.

U nastavku se izdvajaju glavni elementi potencijala koje generiraju OCD-i u Županiji Zapadnohercegovačkoj:

- **Aktivno djelovanje i društveni kapital:** Dio registriranih OCD-a dobro je integriran u lokalne zajednice te kao nositelji ili partneri organiziraju kulturne, sportske i socijalne programe. Posebno važnu ulogu igraju organizacije u području skrbi za ranjive skupine, zaštite okoliša i kulture.
- **Povjerenje lokalne zajednice:** Podatci iz upitnika pokazuju da je javnost općenito pozitivno nastrojena prema radu OCD-a, što je temelj za daljnji razvoj partnerstva.
- **Suradnja s dijasporom i prekogranična suradnja:** Postoji izražen interes dijaspore za potporu lokalnim inicijativama, što otvara prostor za prekogranične projekte sa

susjednim regijama i Europskom unijom, posebno u segmentima kulture, infrastrukture i zelenog razvoja.

- **Suradnja s privatnim sektorom:** Na području Županije Zapadnohercegovačke djeluje velik broj tvrtki koje pokazuju spremnost podržati rad udruga, osobito u aktivnostima vezanim uz mlade, okoliš i socijalnu skrb. To predstavlja potencijal za nove izvore resursa i društveno odgovorne projekte.

Kako bi ovaj potencijal bio razvijen i u potpunosti stavljen u funkciju društveno-ekonomskog razvoja Županije Zapadnohercegovačke, neophodno je odgovoriti na potrebe i izazove s kojima se ove organizacije suočavaju. Na temelju provedenih analiza i konzultacija, sljedeći ključni izazovi, potrebe i potencijali ističu se kao prioritetni za daljnji razvoj OCD-a u Županiji Zapadnohercegovačkoj:

- **Financijska održivost:** Većina OCD-a nema osigurane stalne izvore prihoda, te ovise isključivo o povremenom financiranju putem dodjele bespovratnih sredstava, bilo da se radi o sredstvima iz lokalnih proračuna ili međunarodnih organizacija. Kao i u ostatku Bosne i Hercegovine, pad obujma međunarodne pomoći dodatno slabi položaj OCD-a, što potvrđuje i analiza *EU Civil Society Facility and Media Programme for Bosnia and Herzegovina*. Prema podacima koji su dostupni u ovoj analizi, čak 92 % sredstava kojima raspolažu OCD-i u Bosni i Hercegovini dolazi iz donacija (uključujući inozemne donatore). Udio javnih sredstava iznosi tek oko 21 % ukupnih prihoda – znatno manje od prosjeka Europske unije (45 %), zbog čega se ističe da je ovaj sektor u Bosni i Hercegovini “fragmentiran, institucionalno vrlo slab, financijski neodrživ, s nedostatkom jasne vizije”¹⁸. Stoga je potrebno unaprijediti okvir za financiranje rada OCD-a. Istodobno, nužno je poticati diversifikaciju izvora financiranja, uključujući privatna partnerstva, poticanje individualne i korporativne filantropije, uspostavu fondova za sufinanciranje projekata OCD-a te razvoj *crowdfunding* inicijativa. Europska unija naglašava značaj primjene ovakvog pristupa u cijeloj Bosni i Hercegovini, gdje se ističe potreba za uspostavom transparentnih mehanizama raspodjele javnih sredstava.¹⁹

¹⁸ Izvor: *Funding for CSOs – BCSOs/ CIVICUS Published a Comprehensive Analysis of Public Funding of Slovenian CSOs – BCSOs/*

¹⁹ *Action Document for “EU Civil Society Facility and Media Programme for Bosnia and Herzegovina 2024-2025”*

- **Transparentnost financiranja OCD-a i praćenja učinaka:** Postoji izražena potreba za uspostavljanjem transparentnih i strateških modela financiranja OCD-a u Županiji Zapadnohercegovačkoj, kroz javne pozive usklađene s prioritarnim područjima i višegodišnjim programima, uz osiguravanje ravnopravnog pristupa svim organizacijama te transparentnog odlučivanja o dodjeli sredstava. Dodatno, potrebno je unaprijediti i transparentnost ostalih aspekata djelovanja OCD-a, uključujući vođenje ažurnog registra aktivnih organizacija, evidenciju o dodijeljenim javnim sredstvima, praćenje financijskih izvještaja i učinaka financiranih projekata. Nedostatak ovih informacija značajno ograničava informiranost javnosti o radu OCD-a te otežava izgradnju povjerenja i percepcije njihove korisnosti kao zagovarača interesa građana, zajednica i posebno ranjivih skupina.
- **Razvoj kapaciteta OCD-a:** Kapaciteti OCD-a u Županiji Zapadnohercegovačkoj nedovoljno su razvijeni, što je posljedica oslanjanja na kratkoročne projekte, uz nedostatak stabilnih izvora financiranja za osnovne troškove i stalno osoblje. Većina OCD-a uključenih u izradu ovog strateškog dokumenta istaknula je da nema dovoljno profesionalnog kadra te se često oslanja na volontere ili entuzijaste, što dodatno ograničava njihovu stručnost u područjima poput financijskog upravljanja, razvoja projekata, strateškog planiranja i pravnog okvira. Posljedica toga je i slaba konkurentnost pri prijavama na natječaje Europske unije i druge međunarodne natječaje te smanjena sposobnost aktivnog sudjelovanja u procesima donošenja odluka, posebno u kontekstu nadolazećih pregovora s Europskom unijom. Stoga je jačanje kapaciteta i profesionalizacija OCD-a identificirano kao prioritet, s posebnim naglaskom na edukaciju u segmentima upravljanja organizacijom, pripreme i provedbe projekata te unaprjeđenja strateških kompetencija.
- **Uspostavljanje i razvoj institucionalnih mehanizama suradnje Vlade Županije Zapadnohercegovačke i OCD-a:** Nepostojanje formalnih mehanizama suradnje rezultira fragmentiranom potporom OCD-ima te nedostatkom sustavnog partnerstva, posebno u svjetlu dolazećih pregovora s Europskom unijom. Slaba međusektorska koordinacija onemogućava institucijama i OCD-ima da zajednički planiraju i provode razvojne aktivnosti. Potrebno je uvesti stalne kanale komunikacije, poput savjetodavnih vijeća, platformi i kontakt točaka u institucijama, te uspostaviti redovite dijaloge kroz radne sastanke i forume.

- **Uključivanje OCD-a u kreiranje javnih politika:** Uključivanje OCD-a u procese kreiranja javnih politika u Županiji Zapadnohercegovačkoj i dalje je na ograničenoj razini. Iako zakonski okvir predviđa javne rasprave i savjetovanja za određene akte, ona su često svedena na formalnu proceduru, što umanjuje interes OCD-a za aktivno sudjelovanje. Formalna tijela za dijalog između javnih institucija i civilnog društva na županijskoj razini još uvijek nisu uspostavljena, zbog čega suradnja najčešće ostaje *ad hoc* i oslanja se na inicijative pojedinih institucija. Kao posljedica toga, OCD-i se rijetko, a često i sa zakašnjenjem, uključuju u oblikovanje javnih politika, osobito u ključnim sektorima poput socijalne zaštite, zaštite okoliša, rada s mladima i kulture. Postoji izražena potreba za uspostavljanjem sustavnih mehanizama konzultacija, uključujući redovite forume, radne skupine i koordinacijske sastanke, kao i korištenje digitalnih platformi za e-savjetovanje. Time bi se omogućilo pravodobno, strukturirano i koordinirano uključivanje OCD-a u donošenje odluka te osiguralo uvažavanje njihovih prijedloga i prioriteta.

Navedeni izazovi i potrebe proizlaze iz odgovora koji su prikupljeni tijekom radionica na temu izrade Strategije razvoja civilnog društva za razdoblje 2025. – 2030. godine, što ukazuje na zajednički prepoznat javni interes za poboljšanje suradnje. Postojeći potencijali, koji se ne temelje samo na brojkama aktivnih OCD-a, već i na izgrađenom povjerenju lokalne zajednice, dijaspori i spremnosti privatnog sektora, predstavljaju dobru osnovu za razvoj. Provedbom strateških mjera u financijskom i institucionalnom segmentu, kao i u segmentu jačanja kapaciteta OCD-a, civilno društvo u Županiji Zapadnohercegovačkoj može postupno postati snažan partner u oblikovanju javnih politika i provođenju razvoja zajednice.

3. SWOT analiza

Na temelju sveobuhvatne analize trenutnog stanja, u sklopu Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine, pristupilo se izradi SWOT analize. Ovo poglavlje služi kao ključni alat za strateško planiranje, identificirajući unutarnje i vanjske čimbenike koji utječu na civilno društvo u Županiji Zapadnohercegovačkoj. Kroz detaljan pregled snaga i slabosti te prilika i prijetnji, stvoren je jasan okvir za postavljanje prioriteta i definiranje strateških ciljeva. Rezultati ove analize poslužit će kao temelj za daljnje aktivnosti usmjerene na jačanje uloge i kapaciteta OCD-a u Županiji Zapadnohercegovačkoj.

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> • Jasan pravni okvir: Postojanje definiranog pravnog okvira za registraciju i djelovanje OCD-a na županijskoj i višim razinama vlasti, koji je u velikoj mjeri usklađen sa standardima Europske unije. • Brojnost i raznolikost sektora: Prisutnost brojnog i raznolikog civilnog sektora s aktivnim udrugama u područjima sporta, kulture, socijalne skrbi, zaštite okoliša, mladih i zdravstva, što osigurava vidljivost u lokalnoj zajednici. • Sposobnost mobilizacije volontera: Dokazana sposobnost organizacija civilnog društva da animiraju građane i učinkovito koriste volonterski rad kao ključan resurs za provedbu aktivnosti. • Uspostavljena suradnja s privatnim sektorom: Razvijena partnerstva s tvrtkama u Županiji Zapadnohercegovačkoj kroz inicijative u području zaštite okoliša, integracije mladih i skrbi za ranjive skupine, što predstavlja čvrst temelj za daljnji razvoj društveno odgovornog poslovanja (CSR). • Povjerenje javnosti i pozitivan institucionalni stav: Institucije pozitivno ocjenjuju dosadašnju suradnju s civilnim sektorom, dok građani percipiraju udruge kao korisne aktere u rješavanju društvenih potreba. • Regionalna i međunarodna povezanost: Razvijeni kontakti s organizacijama u regiji te uključenost dijela udruga u međunarodne mreže, što olakšava razmjenu iskustava i prijenos dobrih praksi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fragmentirana institucionalna potpora: Nedostatak formalnih tijela za dijalog; potpora civilnom sektoru ovisi o sporadičnim inicijativama pojedinih ministarstava ili službi, umjesto o sustavnom pristupu. • Financijska nestabilnost: Izražena ovisnost većine udruga o proračunskim sredstvima JLS-ova i Županije Zapadnohercegovačke, kao i visoka ovisnost OCD-a o pojedinačnim, nesigurnim izvorima financiranja. • Nedostatak upravljačkih kapaciteta: Većina OCD-a nema profesionalizirano upravljanje niti kontinuiranu edukaciju, što ograničava učinkovitost u ostvarivanju misije organizacije. • Nedostatni stručni kapaciteti za projektni rad: Manjak specifičnih znanja i vještina unutar organizacija za pripremu i provedbu projekata te programa većeg opsega, trajanja i proračunske vrijednosti. • Nerazvijeno društveno poduzetništvo: Nedostatak inicijativa i okvira koji bi omogućili udrugama generiranje vlastitih prihoda kroz gospodarske aktivnosti s društvenom svrhom. • Slaba strateška uključenost u kreiranje politika: Zakonska obveza provođenja savjetovanja često ostaje na razini forme, uz izostanak sustavne i kontinuirane participacije OCD-a u donošenju odluka. • Nedovoljna koordinacija s lokalnom samoupravom: Slaba povezanost i neadekvatna razmjena informacija između OCD-a i JLS-a.

	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak umrežavanja unutar sektora: Nedovoljna suradnja i slabo povezivanje OCD-a s drugim udrugama, akademskom zajednicom i ostalim relevantnim institucijama. • Niska motiviranost za cjeloživotno učenje: Nedovoljan interes dijela organizacija za dodatno stručno usavršavanje, edukaciju i usvajanje novih metodologija rada.
Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> • Formalizacija partnerstva: Strategija razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine pruža jasan okvir za uspostavu savjetodavnih vijeća, kontakt-točaka i redovitih foruma, što omogućuje sustavno i strukturirano uključivanje OCD-a u procese donošenja odluka. • Diversifikacija izvora financiranja: Korištenje modela poput društveno odgovornog poslovanja (CSR), <i>crowdfunding</i> inicijativa i snažnije suradnje s privatnim sektorom može značajno ojačati financijsku autonomiju i stabilnost OCD-a. • Pristup fondovima Europske unije i međunarodnim izvorima: Usklađenost Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine sa smjericama Europske unije otvara put za aktivnije sudjelovanje OCD-a u europskim strukturama potpore, omogućujući pristup većim financijskim sredstvima i međunarodnim projektima. • Mobilizacija potencijala dijaspore: Iskorištavanje značajnog potencijala dijaspore za potporu lokalnim inicijativama može doprinijeti jačanju kapaciteta, većoj vidljivosti organizacija te razvoju prekograničnih projekata. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gubitak povjerenja zbog netransparentnosti: Izostanak sustavnog i javnog objavljivanja kriterija te rezultata dodjele sredstava može ozbiljno ugroziti povjerenje OCD-a i šire javnosti u institucije. • Smanjenje međunarodne i europske potpore: Globalna preusmjerenja prioriteta donatora mogu dovesti do smanjenja dostupnosti izravnih bespovratnih sredstava (grantova) i stručne tehničke potpore za Bosnu i Hercegovinu. • Politička i institucionalna nestabilnost: Česte promjene u lokalnim vlastima i nedostatak kontinuiteta u provedbi javnih politika mogu usporiti ili u potpunosti zaustaviti dugoročnu provedbu Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine. • Dominacija kratkoročne projektne dinamike: Bez sustavnog planiranja i institucionalne potpore za osnovne troškove, rad OCD-a ostaje rascjepkan na kratke projekte, što onemogućuje njihov dugoročni razvoj i održivost.

4. Vizija

Vizija razvoja civilnog društva u Županiji Zapadnohercegovačkoj predstavlja idealno, željeno buduće stanje kojemu Strategija razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine teži. Temeljena na detaljnoj analizi stanja, ova vizija artikulira dugoročne aspiracije i definira smjer u kojemu će se kretati sve buduće aktivnosti. Ona služi kao inspiracija i motivacija svim dionicima – od javnog sektora i civilnog društva do samih građana – usmjeravajući ih prema zajedničkom cilju: snažnom, proaktivnom i partnerskom civilnom društvu koje aktivno doprinosi razvoju i prosperitetu Županije Zapadnohercegovačke. Vizija je postavljena tako da bude realistična, dostižna i inspirativna, čime se osigurava njezina primjenjivost u praksi i potiče suradnja na ostvarenju zacrtanih ciljeva.

Vizija razvoja civilnog društva u Županiji Zapadnohercegovačkoj glasi:

„Županija Zapadnohercegovačka je zajednica snažnog i održivog civilnog društva koje, u partnerstvu s javnim i privatnim sektorom, doprinosi razvoju zajednice i unaprjeđenju kvalitete života svih građana.“

Vizija odražava željeno stanje u kojemu civilno društvo ima značajnu ulogu u društvenom razvoju i djeluje u poticajnom okruženju. Ona naglašava partnerstvo s javnim sektorom kao ključ za zajedničko rješavanje izazova i postizanje ciljeva održivog razvoja. Fokus je na uključivanju građana, društvenoj odgovornosti i poboljšanju kvalitete života, čime se stvaraju temelji za snažniju participaciju, veće povjerenje i dugoročnu stabilnost zajednice.

5. Strateški cilj

Na temelju vizije i SWOT analize, definiran je glavni strateški cilj Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine. Ovaj cilj predstavlja temelj i smjer svih budućih aktivnosti. Njegovo je ostvarenje ključno za postizanje željenog stanja — poticajnog i održivog okruženja za razvoj civilnog društva.

Glavni strateški cilj Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine glasi:

„Do 2030. godine uspostaviti poticajno i održivo okruženje za razvoj civilnog društva u Županiji Zapadnohercegovačkoj kroz:

(1) jačanje institucionalne suradnje između OCD-a i tijela javne vlasti, (2) unaprjeđenje transparentnih i pravednih mehanizama financiranja OCD-a te (3) sustavan razvoj kapaciteta OCD-a, s ciljem njihovog aktivnijeg doprinosa društveno-ekonomskom razvoju i unaprjeđenju kvalitete života svih građanki i građana.“

Ovaj je strateški cilj usmjeren na stvaranje stabilnog i poticajnog ambijenta u kojemu civilno društvo može aktivno doprinositi razvoju zajednice. To podrazumijeva sustavno jačanje suradnje između javnih institucija i civilnog društva putem dijaloga, uspostavljanje i razvoj partnerstva te uključivanje OCD-a u procese donošenja odluka.

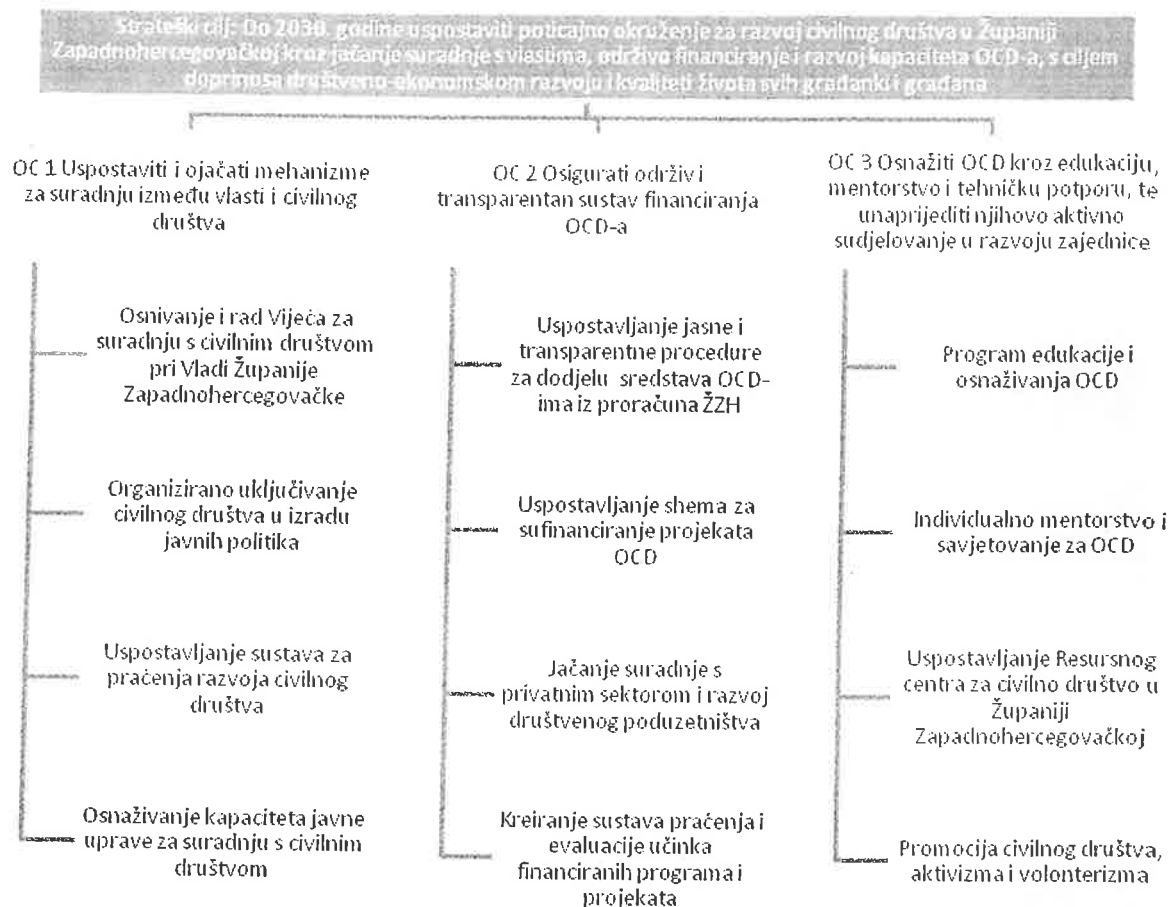
Istodobno, cilj je osigurati transparentne i održive izvore financiranja koji će omogućiti kontinuitet rada organizacija te unaprijediti kapacitete OCD-a, uključujući znanja, vještine i resurse, kako bi se dodatno osnažili. Kroz ostvarenje ovog cilja, civilno društvo dobit će snažniju ulogu u procesima koji utječu na kvalitetu života građana i ukupni društveno-gospodarski razvoj Županije Zapadnohercegovačke.

6. Operativni ciljevi i mjere

U skladu s utvrđenim strateškim ciljem i analizom stanja civilnog društva u Županiji Zapadnohercegovačkoj, ovo poglavlje definira operativne ciljeve i pripadajuće mjere koje su u nadležnosti županijskih institucija. Njihovom se provedbom nastoji unaprijediti poticajno okruženje za djelovanje OCD-a. Iako su brojni čimbenici koji utječu na razvoj civilnog sektora — poput dostupnosti donatorskih fondova te važećega pravnog, institucionalnog i strateškog okvira — često u nadležnosti viših razina vlasti, institucije Županije Zapadnohercegovačke mogu značajno doprinijeti jačanju sektora kroz učinkovito donošenje i provedbu politika u okviru svojih nadležnosti.

Fokus Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine stoga je na onim područjima koja su identificirana kao strateški značajna, nalaze se u okviru ovlasti Županije Zapadnohercegovačke te za čiju realizaciju županijske institucije posjeduju kapacitete i potrebne resurse. To su područja poput razvoja institucionalnih mehanizama suradnje, transparentnog financiranja, podrške izgradnji kapaciteta te uključivanja OCD-a u procese donošenja odluka.

Operativni ciljevi i mjere određeni su u skladu s prioritetima identificiranima u procesu izrade Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine, raspoloživim resursima i realnim mogućnostima provedbe do 2030. godine.



Slika 15 - Prikaz strateškog cilja, operativnih ciljeva i mjera

Operativni cilj 1: Uspostaviti i ojačati institucionalne mehanizme za suradnju između vlasti i civilnog društva

Mjera 1.1: Osnivanje i rad Vijeća za suradnju s OCD-ima pri Vladi Županije Zapadnohercegovačke

Opis mjere: Ova mjera podrazumijeva uspostavljanje funkcionalnog i inkluzivnog institucionalnog mehanizma suradnje između vlasti Županije Zapadnohercegovačke i civilnog društva kroz formiranje Vijeća za suradnju s civilnim društvom. Vijeće će služiti kao ključna platforma za dijalog, razmjenu informacija i savjetovanja prilikom donošenja javnih politika u Županiji Zapadnohercegovačkoj.

Ključne aktivnosti:

A.1.1.1. Osnivanje Vijeća za suradnju s civilnim društvom (u daljnjem tekstu: Vijeće).

Uključuje definiranje mandata, strukture i kriterija za članstvo u Vijeću (uz ravnotežu između predstavnika institucija i OCD-a), kao i izradu i usvajanje Pravilnika o radu Vijeća, uključujući procedure sazivanja, odlučivanja, izvještavanja i konzultacija, kao i razradu godišnjeg plana rada Vijeća, uključujući savjetodavne aktivnosti u vezi s financiranjem, politikama i javnim konzultacijama, te uspostavljanje redovitih sjednica Vijeća.

A.1.1.2. Imenovanje (formalno ili neformalno) kontakt točke za suradnju s OCD-ima unutar resornog ministarstva ili institucije.

Očekivani rezultati:

- Uspostavljeno i funkcionalno Vijeće za suradnju s civilnim društvom.

Pokazatelji za praćenje rezultata mjere:

- Akt o osnivanju Vijeća usvojen (DA/NE),
- Broj godišnjih sjednica Vijeća (najmanje 2 godišnje).

Ključni nositelj: Vlada Županije Zapadnohercegovačke, Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije

Partneri: Ministarstva Županije Zapadnohercegovačke, OCD-i, Projekti tehničke pomoći

Mjera 1.2: Razvoj platforme za uključivanje OCD-a u izradu javnih politika i procese europskih integracija

Opis mjere: Mjera podrazumijeva uspostavljanje institucionalnih mehanizama za uključivanje OCD-a u kreiranje javnih politika i procese donošenja odluka u Županiji Zapadnohercegovačkoj, kao i uključivanje u procese europskih integracija u skladu s nadležnostima Županije Zapadnohercegovačke. To uključuje obvezu provođenja savjetovanja Vlade Županije Zapadnohercegovačke s civilnim društvom u ranim fazama razvoja politika, osiguranje dostupnosti nacrtu propisa i drugih pravnih akata, te omogućavanje dostave komentara i prijedloga. Fokus će biti na razvoju regulatornih, tehničkih i komunikacijskih alata koji omogućuju strukturiran i inkluzivan dijalog između javne uprave i civilnog društva.

Ključne aktivnosti:

A.1.2.1. Kreiranje dokumenta Smjernice za konzultacije s OCD-ima u procesu izrade propisa i drugih pravnih akata Vlade Županije Zapadnohercegovačke,

A.1.2.2. Razvoj i uspostava online platforme za e-savjetovanje,

A.1.2.3. Jačanje kapaciteta OCD-a za korištenje e-savjetovanja, sudjelovanje u procesu kreiranja javnih politika i temama vezanim za europske integracije,

A.1.2.4. Uspostavljanje i provođenje mehanizma suradnje Vlade Županije Zapadnohercegovačke i OCD-a na teme vezane za europske integracije,

A.1.2.5. Monitoring i izvještavanje o kvaliteti provedenih savjetovanja (broj organizacija uključenih, broj uvažениh komentara, trajanje savjetovanja itd.).

Očekivani rezultati:

- Smjernice izrađene i usvojene od strane nadležnog tijela Vlade Županije Zapadnohercegovačke,
- Funkcionalna i javno dostupna online platforma za e-savjetovanje Vlade Županije Zapadnohercegovačke, koja omogućava uključivanje OCD-a i građana u procese izrade javnih politika,
- Osnaženi kapaciteti OCD-a za korištenje e-savjetovanja, sudjelovanje u procesu kreiranja javnih politika i temama vezanim za europske integracije,
- Uspostavljen formalni mehanizam suradnje Ureda Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije i OCD-a na teme vezane za europske integracije.

Pokazatelji za praćenje rezultata mjere:

- Smjernice usvojene od strane nadležnog tijela Vlade Županije Zapadnohercegovačke,
- Online platforma e-savjetovanje Vlade Županije Zapadnohercegovačke razvijena i funkcionalna,
- Broj održanih edukacija i broj sudionika - predstavnika OCD-a,
- Uspostavljen formalni mehanizam suradnje.

Ključni nositelj: Ured predsjednika Vlade Županije Zapadnohercegovačke, Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije

Partneri: Ministarstva Županije Zapadnohercegovačke, OCD-i, Stručnjaci za javnu upravu i javne politike, Projekti tehničke pomoći

Mjera 1.3: Praćenje razvoja i potreba civilnog društva

Opis mjere: Ova mjera ima za cilj uspostaviti sveobuhvatan i održiv sustav praćenja razvoja civilnog društva u Županiji Zapadnohercegovačkoj. Sustavno praćenje doprinijet će boljem razumijevanju potreba i doprinosa OCD-a, kao i efikasnijem planiranju javnih politika koje ih se tiču.

Sustav praćenja će obuhvatiti pokazatelje koji će biti identificirani u suradnji s OCD-ima putem Vijeća koji će se prikupljati na godišnjoj razini i koji će omogućiti mapiranje trendova, identifikaciju potreba i izazova razvoja OCD-a.

Ključne aktivnosti:

A.1.3.1. Izrada metodologije za praćenje razvoja civilnog društva što uključuje definiranje pokazatelja (npr. broj aktivnih OCD-a, područja djelovanja, izvori financiranja, broj korisnika, uključenost u procese odlučivanja i dr.), i institucionalizaciju procesa izvještavanja,

A.1.3.2. Izrada godišnjeg izvješća o razvoju civilnog društva u Županiji Zapadnohercegovačkoj kao integriranog dijela godišnjeg izvješća o razvoju Županije Zapadnohercegovačke.

Očekivani rezultati:

- Usvojena metodologija s definiranim pokazateljima za praćenje razvoja civilnog društva,
- Objavljeno godišnje izvješće o razvoju i potrebama civilnog društva Županije Zapadnohercegovačke.

Pokazatelji za praćenje rezultata mjere:

- Metodologija s definiranim indikatorima za praćenje razvoja,
- Objavljena godišnja izvješća.

Ključni nositelj: Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije

Partneri: Nadležna ministarstva Županije Zapadnohercegovačke, OCD-i, Projekti tehničke pomoći

Mjera 1.4: Osnaživanje kapaciteta javne uprave za suradnju s civilnim društvom

Opis mjere: Za učinkovitu provedbu Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine ključno je osnažiti kapacitete javne uprave, osobito onih institucija koje su najčešće u interakciji s OCD-ima, uključujući članove Vijeća i kontakt-osobe u institucijama (Mjera 1.1.). Ova mjera usmjerena je na jačanje znanja, vještina i institucionalnih procedura unutar javne uprave koje su neophodne za uspostavljanje konstruktivne i održive suradnje s OCD-ima. Kroz edukacije, razmjenu iskustava i razmatranje dobrih praksi jačat će se kompetencije službenika da kvalitetno planiraju, provode i evaluiraju politike u suradnji s OCD-ima. Poseban naglasak bit će na razvoju kompetencija u području upravljanja javnim natječajima za financiranje OCD-a, vođenja savjetovanja i participativnih procesa, razumijevanja uloge civilnog društva te na osiguravanju transparentnosti i odgovornosti u međusektorskoj suradnji. Time će se stvoriti profesionalan i otvoren administrativni okvir koji prepoznaje vrijednost civilnog društva kao partnera u razvoju zajednice.

Ključne aktivnosti:

A.1.4.1. Organizacija obuka za javne službenike o suradnji s civilnim društvom koja uključuje organizaciju tematskih radionica i stručnih seminara o ulogama OCD-a, participativnom odlučivanju, standardima javnog savjetovanja, uključivanju građana i mjerama potpore razvoju civilnog društva,

A.1.4.2. Promocija primjera dobre prakse među javnim službenicima („*peer learning*“ - razmjene iskustava), što uključuje razmjenu iskustava s drugima koji već primjenjuju uspješne modele suradnje s OCD-ima.

Očekivani rezultati:

- Povećano razumijevanje i pozitivan stav prema civilnom društvu među javnim službenicima,
- Bolja koordinacija i komunikacija između javne uprave i civilnog društva.

Pokazatelji za praćenje rezultata mjere:

- Broj provedenih obuka i broj obučениh državnih službenika,
- Broj realiziranih inicijativa za razmjenu dobre prakse unutar javne uprave.

Ključni nositelj: Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije

Partneri: Ministarstva Županije Zapadnohercegovačke, OCD-i, Edukacijske ustanove i stručnjaci za javnu upravu, Projekti tehničke pomoći

Operativni cilj 2: Osigurati održiv i transparentan sustav financiranja OCD-a

Mjera 2.1: Uspostavljanje jasne i transparentne procedure za dodjelu sredstava OCD-ima i mjerenje učinaka projekata financiranih sredstvima iz proračuna Županije Zapadnohercegovačke

Opis mjere: Postojanje jasnih, pravednih i transparentnih procedura za dodjelu javnih sredstava organizacijama civilnog društva jedan je od ključnih preduvjeta za izgradnju povjerenja i učinkovitu upotrebu javnih resursa. Mehanizam treba biti zasnovan na jasnim kriterijima te transparentnim i standardiziranim procedurama koje omogućuju jednak pristup svim zainteresiranim OCD-ima, uz osiguranje odgovornosti i praćenja utroška sredstava. Nadalje, u Županiji Zapadnohercegovačkoj trenutno ne postoji standardizirani sustav za praćenje i evaluaciju učinka programa i projekata OCD-a koji se financiraju iz javnih sredstava. U nedostatku jasnih metodologija i kriterija za ocjenjivanje rezultata, otežano je objektivno sagledati utjecaj tih projekata na zajednicu.

Ova mjera ima za cilj uspostavu uniformiranih procedura zasnovanih na načelima transparentnosti, konkurentnosti, usklađenosti sa strateškim prioritetima i učinkovitosti, kako bi se osigurao pravičan i razvojno usmjeren model javnog financiranja OCD-a. Također, ova mjera obuhvaća uspostavu transparentnog, funkcionalnog i održivog sustava praćenja i evaluacije projekata (su)financiranih sredstvima iz proračuna Županije Zapadnohercegovačke, koji će osigurati učinkovitu upotrebu javnih sredstava, bolje planiranje budućih financiranja i vidljivost doprinosa OCD-a razvoju lokalne zajednice.

Mjera doprinosi boljoj kontroli korištenja sredstava, jačanju odgovornosti OCD-a, ali i učenju na temelju rezultata kako bi buduće politike i programi bili kvalitetniji i više orijentirani na rezultate.

Ključne aktivnosti:

A.2.1.1. Izrada i donošenje Smjernica o financiranju OCD-a iz proračuna Županije Zapadnohercegovačke, koje jasno definiraju kriterije, postupke i odgovornosti u procesu dodjele sredstava iz proračuna, te praćenja provedbe.

Ova aktivnost uključuje:

- uvođenje jedinstvene dokumentacije za prijavu i evaluaciju projektnih prijedloga (obrazac prijave, proračun, matrica ocjenjivanja, izvještajni obrasci i dr.),
- izradu i distribuciju smjernica za prijavu na županijske natječaje koji pojašnjava postupke, kriterije i najčešće greške u aplikacijama,
- kreiranje standarda i smjernica za izvještavanje o rezultatima (outputi i ishodi), uključujući obrasce obveznih narativnih i finansijskih izvješća putem kojih OCD-i jasno prikazuju postignute ciljeve i učinke za ciljane skupine, te troškove.

A.2.1.2. Objava javnih poziva, rezultata natječaja i izvješća o realizaciji na službenoj web stranici Županije Zapadnohercegovačke, u skladu s načelima otvorenih podataka,

A.2.1.3. Praćenje i evaluacija učinka financiranih programa i projekata (pokazatelji, metodologija, alati) koji će pratiti učinak projekata OCD-a financiranih iz proračuna Županije Zapadnohercegovačke.

Očekivani rezultati:

- Donesene Smjernice o financiranju OCD-a iz proračuna Županije Zapadnohercegovačke,
- Povećana transparentnost i odgovornost u korištenju javnih fondova,
- Usklađenost financiranja s razvojnim prioritetima Županije Zapadnohercegovačke,
- Godišnji pregled finansijske potpore projektima OCD-a s evaluacijom učinka.

Pokazatelji za praćenje rezultata mjere:

- Postojanje Smjernica o financiranju OCD-a iz proračuna Županije Zapadnohercegovačke,
- Broj institucija/programa potpore koje primjenjuju standardizirane procedure za javno financiranje OCD-a,
- Broj javnih poziva provedenih u skladu sa smjernicama,
- Broj OCD-a koji su primili sredstva na temelju strateških prioriteta,
- Broj objavljenih izvješća o provedenim javnim pozivima i utrošku sredstava,
- Broj objavljenih izvješća o evaluaciji učinka programa i projekata financiranih iz proračuna Županije Zapadnohercegovačke.

Ključni nositelj: Vlada Županije Zapadnohercegovačke, Ministarstva Županije Zapadnohercegovačke

Partneri: Vijeće, OCD-i, Općinske i gradske uprave

Mjera 2.2: Uspostavljanje shema za sufinansiranje projekata OCD-a

Opis mjere: OCD-i u Županiji Zapadnohercegovačkoj sve češće apliciraju na domaće i međunarodne natječaje, posebno na one koji se financiraju iz fondova Europske unije. Međutim, uvjet za prijavu na velik broj takvih natječaja jest osigurano sufinansiranje iz vlastitih ili drugih izvora, što predstavlja prepreku za mnoge OCD-e zbog ograničenih vlastitih sredstava. Jedan od ključnih izazova s kojima se OCD-i suočavaju jest osiguranje sredstava potrebnih za sufinansiranje ovakvih projekata.

Ova mjera ima za cilj uspostavljanje posebnih proračunskih linija i procedura za sufinansiranje projekata OCD-a koji dobivaju potporu međunarodnih donatora. Time će se povećati kapaciteti OCD-a za privlačenje vanjskih sredstava, osigurati dodatna sredstva za provedbu korisnih projekata u lokalnim zajednicama i povećati ukupna učinkovitost ulaganja u civilno društvo.

Ključne aktivnosti:

A.2.2.1. Analiza postojećih praksi i potreba OCD-a u vezi sa sufinansiranjem projektnih prijedloga,

A.2.2.2. Uspostavljanje shema za sufinansiranje projekata (uključuje definiranje kriterija i procedura za sufinansiranje, uspostava posebne proračunske linije u županijskom proračunu namijenjene sufinansiranju projekata OCD-a),

A.2.2.3. Uključivanje OCD-a u proces revizije i unaprjeđenja.

Očekivani rezultati:

- Uspostavljena funkcionalna shema za sufinansiranje projekata OCD-a u Županiji Zapadnohercegovačkoj,
- Veći broj prijavi i odobrenih projekata OCD-a na natjecajima u Bosni i Hercegovini i međunarodnim natjecajima zahvaljujući osiguranom sufinansiranju.

Pokazatelji za praćenje rezultata mjere:

- Podzakonski akt o uspostavljanju sheme s metodologijom,
- Broj projekata OCD-a sufinanciranih iz županijskog proračuna,
- Ukupna vrijednost sufinanciranih projekata i omjer sufinanciranja.

Ključni nositelj: Vlada Županije Zapadnohercegovačke, Ministarstva Županije Zapadnohercegovačke

Partneri: Vijeće, OCD-i

Mjera 2.3: Jačanje suradnje s privatnim sektorom i razvoj društvenog poduzetništva

Opis mjere: Suradnja između civilnog društva i privatnog sektora u Županiji Zapadnohercegovačkoj još uvijek nije dovoljno razvijena, iako postoje primjeri dobre prakse. Gospodarstvo iskazuje spremnost podržati inicijative OCD-a, posebno one koje doprinose rješavanju društvenih problema, zaštiti okoliša, skrbi za ranjive skupine i razvoju lokalne zajednice. Istodobno, društveno poduzetništvo predstavlja potencijalni mehanizam za financijsku održivost OCD-a, ali je ovaj koncept slabo poznat i rijetko primjenjivan.

Ova mjera ima za cilj osnažiti OCD-e da razvijaju društveno poduzetništvo kao održiv model koji kombinira financijsku samoodrživost s rješavanjem društvenih izazova. Istodobno će se jačati partnerstva s privatnim sektorom kroz inicijative društveno odgovornog poslovanja (DOP, engl. CSR), stvarajući prostor za zajedničke projekte, financijsku potporu i dugoročnu suradnju. Mjera adresira potrebu OCD-a za diversifikacijom izvora prihoda i većim utjecajem u zajednici kroz inovativna i tržišno orijentirana rješenja.

U konačnici, mjera ima za cilj uspostaviti osnovu za sustavniju suradnju civilnog društva i privatnog sektora te potaknuti razvoj društvenog poduzetništva kao modela koji spaja društvenu misiju i ekonomsku održivost OCD-a.

Ključne aktivnosti:

A.2.3.1. Provođenje analize potencijala za suradnju s privatnim sektorom i mapiranje tvrtki koje su spremne uključiti se u društveno odgovorne inicijative,

A.2.3.2. Uspostavljanje shema za dodjelu bespovratnih sredstava za pokretanje ili razvoj društvenih poduzeća u okviru OCD-a,

A.2.3.3. Jačanje kapaciteta dionika o društvenom poduzetništvu i modelima dobre prakse iz Bosne i Hercegovine i regije,

Ova aktivnost uključuje:

- Pružanje stručne i savjetodavne potpore OCD-ima u obliku mentorskih programa, edukacija i poslovnog planiranja,
- Umrežavanje OCD-a s privatnim sektorom kroz CSR forume, B2B događaje, okrugle stolove i digitalne platforme,
- Izradu i distribuciju vodiča za suradnju OCD-a i privatnog sektora te integraciju OCD-a u CSR strategije firmi.

A.2.3.4. Promocija primjera uspješnih partnerstava i društvenih poduzeća u lokalnoj zajednici,

A.2.3.5. Uključivanje predstavnika poslovne zajednice u radna tijela i savjetodavne procese vezane uz razvoj civilnog društva.

Očekivani rezultati:

- Povećan broj partnerstava između OCD-a i privatnih tvrtki u svrhu realizacije društveno korisnih inicijativa,
- OCD-i bolje informirani i osposobljeni za pokretanje i vođenje društvenih poduzeća,
- Povećana financijska održivost OCD-a kroz vlastite ekonomske aktivnosti,
- Jačanje uloge civilnog društva u lokalnom razvoju kroz inovativne modele poslovanja s društvenim učinkom.

Pokazatelji za praćenje rezultata mjere:

- Broj uspostavljenih partnerstava i konkretnih projekata između OCD-a i kompanija,
- Broj OCD-a koji su prošli obuke o društvenom poduzetništvu,
- Broj OCD-a koji su pokrenuli društvene poduzetničke aktivnosti.

Ključni nositelj: Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije, Javna ustanova Razvojna agencija Županije Zapadnohercegovačke - Herag

Partneri: Ministarstvo gospodarstva Županije Zapadnohercegovačke, OCD-i s potencijalom za razvoj društvenih poduzeća, Privatne tvrtke i udruženja poslodavaca, Obrazovne i stručne institucije

Operativni cilj 3: Osnajiti OCD kroz edukaciju, mentorstvo i tehničku potporu te unaprijediti njihovo aktivno sudjelovanje u razvoju zajednice

Mjera 3.1: Program edukacije i osnaživanja OCD-a

Opis mjere: Jedan od ključnih izazova za razvoj civilnog društva u Županiji Zapadnohercegovačkoj je nedostatak kapaciteta unutar OCD-a. Mnoge udruge se oslanjaju na volonterski rad i entuzijizam, ali im nedostaju znanja i vještine potrebne za učinkovito upravljanje organizacijom, pripremu i provedbu projekata, javno zagovaranje, komunikaciju i suradnju s institucijama.

Ova mjera ima za cilj osnažiti OCD kroz sveobuhvatan program edukacije, kako bi povećale svoju učinkovitost, održivost i utjecaj u zajednici. Program je namijenjen jačanju znanja i vještina OCD-a u različitim područjima, uključujući upravljanje organizacijom, strateško planiranje, pisanje projektnih prijava, zagovaranje i komunikaciju s institucijama te financijsko upravljanje i izvještavanje.

Ključne aktivnosti:

A.3.1.1. Izrada godišnjeg plana obuka za OCD koji se kreira na osnovu prethodno provedene analize (anketiranje i konzultacije s OCD-ima),

A.3.1.2. Provedba redovnih edukativnih radionica i seminara na županijskoj razini o ključnim temama: strateško planiranje, vođenje OCD-a, upravljanje projektima, financijsko upravljanje, javno zagovaranje, društveno poduzetništvo, digitalne vještine itd.,

A.3.1.3. Razvoj online platforme s edukativnim sadržajem (video materijali, priručnici, webinar).

Očekivani rezultati:

- Povećani kapaciteti OCD-a za učinkovito upravljanje, planiranje i provedbu aktivnosti,
- Veći broj uspješnih projektnih prijava i bolje korištenje dostupnih fondova,
- Stvaranje baze resursa i stručnjaka koji dugoročno mogu podržavati razvoj OCD-a.

Indikatori za praćenje rezultata mjere:

- Broj realiziranih edukacija i obuka godišnje,
- Broj OCD-a i predstavnika koji su sudjelovali u programima edukacije,

- Postotak polaznika koji su ocijenili edukaciju kao korisnu (npr. preko 80 % zadovoljnih),
- Broj novih projekata ili inicijativa koje su OCD-i pokrenuli nakon sudjelovanja u edukaciji.

Ključni nositelj: Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije i
Javna ustanova Razvojna agencija Županije Zapadnohercegovačke-
Herag

Partneri: Ministarstva Županije Zapadnohercegovačke, Vanjski stručnjaci i konzultanti, gradske odnosno općinske vlasti i javne ustanove, Donatorske organizacije (za sufinanciranje obuke i mentorstva)

Mjera 3.2: Individualno mentorstvo i savjetovanje za OCD

Opis mjere: Iako grupne edukacije imaju značajan učinak na unaprjeđenje znanja i vještina OCD-a, mnogim organizacijama potrebna je dodatna, individualizirana potpora kako bi konkretno primijenile naučeno i razvile vlastite kapacitete. U Županiji Zapadnohercegovačkoj postoji veliki broj OCD-a koji se suočavaju s izazovima u upravljanju, financiranju, komunikaciji i strateškom planiranju.

Ova mjera predviđa uspostavu sustava mentorstva i savjetovanja „po mjeri“ koji će omogućiti ciljan razvoj organizacija u skladu s njihovim specifičnim potrebama. Mjera je usmjerena na postizanje dugoročne održivosti i profesionalizaciju organizacija kroz jačanje internih procedura i operativne spremnosti.

Ključne aktivnosti:

A.3.2.1. Uspostavljanje mentorske potpore za OCD što obuhvaća dijagnostički alat za identifikaciju potreba OCD, izradu metodologije mentorstva i savjetovanja, osiguravanje resursa za mentorske usluge,

A.3.2.2. Izravna mentorska potpora u izradi: statuta, pravilnika, strategija, financijskih planova i razvoju poslovnih modela koji doprinose održivosti organizacija te drugih internih dokumenata.

Očekivani rezultati:

- Povećana sposobnost OCD-a da dugoročno planiraju, upravljaju i djeluju strateški,

- Povećan broj uspješno razvijenih projektnih prijedloga i strateških dokumenata u OCD-ima,
- Osnažena organizacijska struktura i operativna učinkovitost OCD-a koji su prošli kroz program,
- Uspostavljena mreža mentora i model mentorstva kao trajni resurs za OCD sektor u Županiji Zapadnohercegovačkoj.

Pokazatelji za praćenje rezultata mjere:

- Broj OCD-a koji su dobili mentorsku i savjetodavnu potporu,
- Broj izrađenih strateških, operativnih i projektnih dokumenata u okviru programa,
- Zadovoljstvo OCD-a programom mentorstva (preko 80 % pozitivnih evaluacija),
- Broj OCD-a koji su, nakon mentorstva, uspješno prijavili ili proveli projektne aktivnosti.

Ključni nositelj: Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije

Partneri: Iskusni konzultanti i treneri, Lokalni razvojni akteri i mreže OCD-a, Strukovna udruženja i akademske institucije, JLS-ovi

Mjera 3.3: Uspostavljanje Resursnog centra za civilno društvo u Županiji Zapadnohercegovačkoj

Opis mjere: OCD-i u Županiji Zapadnohercegovačkoj često nemaju pristup osnovnoj stručnoj, tehničkoj i logističkoj potpori koja im je potrebna za svakodnevno funkcioniranje i razvoj. Stoga, ova mjera uključuje uspostavljanje Resursnog centra za civilno društvo u Županiji Zapadnohercegovačkoj (u daljnjem tekstu: Resursni centar) koji će služiti kao središnja točka potpore i koordinacije za OCD u Županiji Zapadnohercegovačkoj. Resursni centar će pružati stručnu i tehničku pomoć OCD-ima pri prijavama na natječaje, organizaciji edukacija i dostupnosti relevantnih informacija o financiranju i zakonodavstvu, ali i djelovati kako bi osigurao razvoj cijelog civilnog sektora, odgovarajući na izazove s postojeće i nadolazeće izazove, dajući time doprinos jačanju profesionalnosti, učinkovitosti i utjecaja civilnog sektora u razvoju zajednice i suradnje civilnog društva s javnim sektorom.

Resursni centar bi djelovao kao operativna platforma za jačanje kapaciteta i profesionalizaciju sektora, uz aktivnu suradnju s javnim institucijama, donatorima i drugim akterima.

Ključne aktivnosti:

A.3.3.1. Izrada poslovnog modela za uspostavu Resursnog centra, definiranje uloge i funkcije Resursnog centra, uključujući pružanje tehničke i stručne podrške,

A.3.3.2. Provođenje poslovnog modela Resursnog centra putem javnog poziva za OCD u vezi s uspostavljanjem i radom centra.

Očekivani rezultati:

- Uspostavljen funkcionalan Resursni centar za civilno društvo u Županiji Zapadnohercegovačkoj.

Pokazatelji za praćenje rezultata mjere:

- Uspostavljen i operativan Resursni centar,
- Broj OCD-a koji redovno koriste usluge Resursnog centra (minimalno 20 godišnje),
- Broj godišnjih događaja održanih u svrhu jačanja OCD-a u Županiji Zapadnohercegovačkoj (minimalno 5 godišnje).

Ključni nositelj: Vlada Županije Zapadnohercegovačke, Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije

Partneri: JLS-ovi, OCD mreže i tematske koalicije, Akademska zajednica, Donatorske organizacije i međunarodni partneri, Privatni sektor i mediji

Mjera 3.4: Promocija civilnog društva, aktivizma i volonterizma

Opis mjere: Jedan od ključnih izazova za OCD u Županiji Zapadnohercegovačkoj je niska razina javne prepoznatljivosti i ograničena svijest građana o ulozi i doprinosu OCD-a zajednici, kao i sudjelovanju civilnog društva u procesu odlučivanja. Također, razina građanskog aktivizma i volonterskog angažmana ostaje niska, posebno među mladima. Ova mjera ima za cilj promovirati pozitivnu sliku civilnog sektora, potaknuti uključivanje građana u društveno korisne aktivnosti i ojačati kulturu aktivnog građanstva i volonterizma. Također, cilj je povećati vidljivost i društveni utjecaj OCD-a kroz promociju aktivnog građanstva i volonterizma. Aktivnosti unutar mjere usmjerene su na jačanje svijesti građana, osobito mladih, o važnosti sudjelovanja u društvenim procesima i ulozi OCD-a u razvoju zajednice. Kroz edukaciju, javne događaje i kampanje želi se potaknuti veći broj građana na uključivanje u rad organizacija i volontiranje.

Ključne aktivnosti:

A.3.4.1. Organizacija godišnjih konferencija, događaja, umrežavanja za razmjenu znanja, foruma i susreta OCD-a i promocija civilnog društva i volonterizma,

A.3.4.2. Organizacija Dana civilnog društva u Županiji Zapadnohercegovačkoj.

Očekivani rezultati:

- Povećan broj zajedničkih inicijativa i projekata među OCD-ima,
- Veći broj prijavljenih i registriranih volontera na području Županije Zapadnohercegovačke,
- Veća vidljivost i utjecaj civilnog sektora kroz zajedničke nastupe i kampanje.

Indikatori za praćenje rezultata mjere:

- Broj zajedničkih događaja sa širokim dosegom,
- Broj aktivnih i novoregistriranih volontera u OCD-ima.

Ključni nositelj: Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije, Ministarstva u Županiji Zapadnohercegovačkoj

Partneri: OCD-i i njihove mreže, Obrazovne ustanove, Organizacije mladih, JLS-ovi, Mediji i lokalne informativne platforme, Donatorske organizacije

7. Okvirni financijski plan

Indikativni financijski plan predstavlja procjenu potrebnih sredstava za provedbu strateških aktivnosti definiranih Strategijom razvoja civilnog društva za razdoblje 2025. – 2030. godine. On služi kao ključni instrument za planiranje i alokaciju resursa, omogućujući realističan i transparentan pristup financiranju.

Plan je indikativnog karaktera, što znači da je podložan promjenama ovisno o dostupnosti sredstava, prioritetima i dinamici provedbe. Sredstva će se osiguravati iz različitih izvora, uključujući javne proračune, domaće i međunarodne fondove, donacije i druge oblike financijske potpore. Glavni cilj je osigurati održivo financiranje koje će omogućiti kontinuitet i uspješno ostvarenje svih strateških ciljeva definiranih u ovom dokumentu.

R.b r.	Opis	2025.			2026.			2027. – 2030.			UKUPNO		
		Županija Zapadnohercegovačka	Ostali izvori	Uku pno	Županija Zapadnohercegovačka	Ostali izvori	Uku pno	Županija Zapadnohercegovačka	Ostali izvori	Uku pno	Županija Zapadnohercegovačka	Ostali izvori	Uku pno
OC .1	Uspostaviti i ojačati institucionalne mehanizme za suradnju između vlasti i civilnog društva	2000	0	2000	9000	7000	16000	26000	48000	74000	37000	57000	94000
M. 1.1	Osnivanje i rad Vijeća za suradnju s civilnim društvom pri Vladi Županije Zapadnohercegovačke	0	0	0	2000	3000	5000	2000	8000	10000	4000	11000	15000

M. 1.2	Razvoj platforme za uključivanje civilnog društva u izradu javnih politika i procese EU integracija	0	0	0	3000	8000	0	8000	11000	0	11000
M. 1.3	Praćenje razvoja i potreba civilnog društva	0	0	2000	0	8000	24000	32000	10000	24000	34000
M. 1.4	Osnazivanje kapaciteta javne uprave za suradnju s civilnim društvom	2000	0	2000	4000	8000	16000	24000	12000	22000	34000
OC .2	Osigurati održivi transparentan sustav financiranja OCD-a	0	0	8000	5000	80000	270000	350000	88000	275000	363000
M. 2.1	Uspostavljanje jasne i transparentne procedure za dodjelu sredstava OCD-ima i mjerenje učinaka projekata financiranih sredstvima iz proračuna Županije Zapadnohercegovske	0	0	3000	5000	0	0	0	3000	5000	8000

M. 2.2	Uspostavljanje shema za sufinanciranje projekata OCD-a	0	0	0	0	5000	0	5000	80000	270000	350000	270000	85000	270000	355000
OC .3	O snažiti OCD kroz edukaciju, mentorstvo i tehničku podršku, te unaprijediti njihovo aktivno sudjelovanje u razvoju zajednice	2000	0	2000	16000	27000	11000	27000	106000	130000	236000	143000	124000	143000	267000
M. 3.1	Program edukacije i osnaživanja OCD-a	2000	0	2000	4000	10000	6000	10000	16000	40000	56000	48000	22000	48000	70000
M. 3.2	Individualno mentorstvo i savjetovanje za OCD	0	0	0	5000	5000	0	5000	20000	0	20000	0	25000	0	25000
M. 3.3	Uspostavljanje Resursnog centra za civilno društvo u Županiji Zapadnohercegovskoj	0	0	0	2000	2000	0	2000	40000	40000	80000	40000	42000	40000	82000
M. 3.4	Promocija civilnog društva, aktivizma i volonterizma	0	0	0	5000	10000	5000	10000	30000	50000	80000	55000	35000	55000	90000
	UKUPNO	4000	0	4000	33000	56000	23000	56000	212000	448000	66000	475000	249000	475000	724000

Tablica 3 - Okvirni financijski plan za provedbu Akcijskog plana

8. Okvir za provedbu, praćenje, izvještavanje i evaluaciju Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine

Provedba Strategija razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine zahtijeva jasno definirane mehanizme koordinacije, praćenja i evaluacije kako bi se osiguralo postizanje strateških i operativnih ciljeva, učinkovitost provedbe mjera i transparentnost u radu nadležnih tijela i OCD-a.

8.1. Nositelji provedbe

Nositelj koordinacije i provedbe Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine je Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije, koji u suradnji s drugim resornim ministarstvima i jedinicama lokalne samouprave osigurava institucionalnu i administrativnu potporu provedbi Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine. Ključnu ulogu u provedbi Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine imat će i Vijeće za suradnju s civilnim društvom, kao savjetodavno tijelo koje prati napredak i inicira korektivne mjere.

8.2. Operativni plan i godišnji planovi provedbe

Za svaku godinu provedbe bit će izrađen **Operativni plan provedbe Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine**, koji će definirati konkretne aktivnosti, rokove, nositelje i potrebna sredstva za realizaciju svake pojedine mjere. Ovi planovi služit će kao osnova za praćenje realizacije i bit će usklađeni s proračunskim ciklusima i programima rada nadležnih institucija.

8.3. Praćenje i izvještavanje

Praćenje realizacije Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine provodit će Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije, u suradnji s Vijećem za suradnju s civilnim društvom, koji će se redovno sastajati (minimalno dva puta godišnje). Ključne funkcije praćenja uključuju:

- procjenu napretka u provedbi operativnih ciljeva i mjera,
- praćenje korištenja financijskih sredstava,
- evidentiranje izazova i prepreka u provedbi,
- predlaganje preporuka za poboljšanja.

Na temelju godišnjeg plana i prikupljenih podataka, Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije će izrađivati godišnje izvješće o provedbi Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine, koje će biti sastavni dio Izvješća o razvoju Županije Zapadnohercegovačke, koje će se dostavljati Vladi Županije Zapadnohercegovačke i objavljivati javno.

8.4. Evaluacija

U završnoj godini provedbe (2030.), provest će se neovisna vanjska evaluacija koja će ocijeniti ukupnu učinkovitost Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine, uključujući:

- postignute ciljeve i rezultate,
- utjecaj mjera na kapacitete OCD-a i međusektorsku suradnju,
- relevantnost Strategije razvoja civilnog društva 2025. – 2030. godine u kontekstu novih izazova.

Nalazi evaluacije poslužiti će kao osnova za izradu nove strategije ili reviziju postojećih mjera javne politike u oblasti razvoja civilnog društva.

8.5. Pokazatelji uspješnosti

Za svaku od mjera definirani su pokazatelji rezultata i učinka koji će služiti za praćenje napretka. Ovi pokazatelji uključuju kvantitativne (broj OCD-a, broj edukacija, iznosi sredstava itd.) i kvalitativne elemente (zadovoljstvo OCD-a, kvaliteta suradnje s institucijama, povećana vidljivost OCD-a i sl.).

8.6. Vidljivost i uključivanje dionika

Osiguranje transparentnosti provedbe uključivat će:

- javno objavljivanje planova, izvješća i evaluacija,
- online platformu za komunikaciju i uključivanje OCD-a i građana,
- redovno informiranje javnosti o napretku putem medija i društvenih mreža.

Aneks I - Akcijski plan 2026. – 2027. godine

Oznaka	Mjere	Pokazatelji	Nadležne institucije	Početak	Završetak
OC. 1 –	Uspostaviti i ojačati institucionalne mehanizme za suradnju između vlasti i civilnog društva				
M.1.1	Osnivanje i rad Vijeća za suradnju s civilnim društvom pri Vladi Županije Zapadnohercegovačke				
A.1.1.1.	Izrada normativnog akta o osnivanju Vijeća	Odluka o osnivanju donesena	Vlada Županije Zapadnohercegovačke, Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije	I Q 2027	II Q 2027
A.1.1.2.	Organizacija rada Vijeća	Najmanje 1 sjednica	Vlada Županije Zapadnohercegovačke, Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije	III Q 2027	IV Q 2027
M.1.2	Razvoj online platforme za uključivanje OCD-a u izradu javnih politika i europske procese				
A.1.2.1.	Izrada Smjernica za konzultacije s OCD-om u procesu izrade propisa i drugih pravnih akata Vlade Županije Zapadnohercegovačke	Prijedlog Smjernica izrađen	Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije Županije Zapadnohercegovačke, Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije	IV Q 2026	II Q 2027
A.1.2.2.	Razvoj modela za online platforme za e-savjetovanje	Izrađen model	Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije Županije Zapadnohercegovačke, Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije	I Q 2027	III Q 2027
M.1.3	Praćenje razvoja i potreba civilnog društva				
A.1.3.1.	Izrada metodologije za praćenje razvoja civilnog društva	Izrađena metodologija	Vlada Županije Zapadnohercegovačke, Ured Vlade Županije	IV Q 2026	I Q 2027

A.1.3.2.	Izrada godišnjeg izvješća o razvoju civilnog društva u Županiji Zapadnohercegovačkoj	Godišnje izvješće o stanju OCD-a	Zapadnohercegovačke za europske integracije Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije, Vijeće	I Q 2027	III Q 2027
M.1.4	Edukacija javne uprave za suradnju s civilnim društvom				
A.1.4.1.	Organizacija obuka za javne službenike o suradnji s civilnim društvom	Najmanje 1 trening godišnje, 20 službenika osposobljeno	Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije, Ministarstva	III Q 2026	IV Q 2027
A.1.4.2.	Promocija primjera dobre prakse među javnim službenicima („peer learning“-razmjene iskustava)	1 inicijativa razmjene dobre prakse	Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije	II Q 2027	III Q 2027
OC.2 – Osigurati održiv i transparentan sustav financiranja OCD-a					
M.2.1	Uspostavljanje jasnih procedura i kriterija za financiranje OCD-a				
A.2.1.1.	Izrada Smjernica o financiranju OCD-a iz proračuna Županije Zapadnohercegovačke	Izradene smjernice	Ministarstvo financija Županije Zapadnohercegovačke, Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije Ministarstva	I Q 2027	II Q 2027
A.2.1.2.	Objava javnih poziva	Najmanje 1 javni poziv sukladno smjericama		II Q 2027	IV Q 2027
M.2.2	Uspostavljanje shema za sufinanciranje projekata OCD-a				
A.2.2.1.	Analiza postojećih praksi i potreba OCD-a u vezi sa sufinanciranjem projektnih prijedloga	Analiza izrađena	Ministarstvo financija Županije Zapadnohercegovačke, Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije	III Q 2026	IV Q 2026
A.2.2.2.	Izrada prijedloga modela funkcioniranja sheme	Izrađen podzakonski akt	Vlada Županije Zapadnohercegovačke, Ministarstvo financija Županije Zapadnohercegovačke, Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije	I Q 2027	III Q 2027
OC.3 – Osnajiti OCD kroz edukaciju, mentorstvo i tehničku podršku					

M.3.1	Program edukacije i osnaživanja OCD-a					
A.3.1.1.	Izrada godišnjeg plana obuka za OCD	Izrađen plan		Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije, Ministarstva	I Q 2026	I Q 2027
A.3.1.2.	Provedba redovnih edukativnih radionica i seminara	Provedeno 2 treninga godišnje, najmanje 30 sudionika		Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije, Ministarstva	III Q 2026	IV Q 2027
A.3.1.3.	Razvoj online platforme s edukativnim sadržajem	Koncept platforme razvijen		Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije, Ministarstva	II Q 2027	IV Q 2027
M.3.2	Individualno mentorstvo i savjetovanje za OCD					
A.3.2.1.	Izrada metodologije mentorstva i savjetovanja	Izrađena metodologija		Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije, Ministarstva	II Q 2026	III Q 2026
A.3.2.2.	Izravna mentorska potpora	Najmanje 15 OCD-ova dobilo mentorsku podršku godišnje		Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije, Ministarstva	II Q 2026	IV Q 2027
M.3.3	Uspostava Resursnog centra za civilno društvo					
A.3.3.1.	Izrada poslovnog modela za uspostavu Resursnog centra	Razvijen prijedlog modela		Vlada Županije Zapadnohercegovačke, Ministarstva, Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije	II Q 2027	IV Q 2027
M.3.4	Promocija civilnog društva, aktivizma i volonterizma					
A.3.4.1.	Organizacija godišnjih konferencija, događaja, foruma i susreta OCD-a	Održano minimalno 1 događaj godišnje		Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije, Ministarstva	III Q 2026	IV Q 2027

Ova publikacija izrađena je uz financijsku potporu Europske unije u sklopu projekta EUzaCivilnoDruštvo. Njen sadržaj isključiva je odgovornost Ureda Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije i ne odražava nužno stavove Europske unije.